

A – Förstainstansrättens verksamhet år 2007

av ordföranden Marc Jaeger

År 2007 har för Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt varit ett år i förändringens tecken. Två nya ledamöter, Teodor Tchipev och Valeriu Ciucă, har i början av året anslutit sig till kollegiet som en följd av Republiken Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen. I september 2007 frånträdde Bo Vesterdorf, som varit ledamot av förstainstansrätten sedan dess inrättande år 1989 och varit dess ordförande sedan tio år tillbaka, sitt ämbete och efterträddes av Sten Frimodt Nielsen. På samma gång efterträddes domaren Rafael García-Valdecasas y Fernández, likaledes ledamot av institutionen sedan dess inrättande, liksom domarna Jörg Pirrung och Hubert Legal, vilkas mandat nyligen upphört, av Santiago Soldevila Frago, Alfred Dittrich och Laurent Truchot. Förstainstansrätten valde slutligen i denna konstellation sin nya ordförande Marc Jaeger.

Dessutom meddelade förstainstansrätten sina första avgöranden i egenskap av behörig domstol i överklaganden mot avgöranden av de särskilda rättsinstanserna som fattats genom tillämpning av artikel 220 andra stycket EG och artikel 225 A EG, vilka införts genom Nicefördraget. Trots sitt namn är alltså förstainstansrätten behörig att i enlighet med artiklarna 9–13 i bilagan till domstolens stadga pröva överklaganden av avgöranden som meddelats av Europeiska unionens personaldomstol. Denna nya typ av tvistefrågor har än så länge tilldelats en specialavdelning, avdelningen för överklaganden, sammansatt av förstainstansrättens ordförande och fyra avdelningsordföranden enligt ett rullande system.

Det gångna året kännetecknas av att förstainstansrättens stora avdelning meddelade två domar, i målen *Microsoft mot kommissionen*¹ och *API mot kommissionen*². Vid prövningen av dessa mål, och i synnerhet det första, var de tretton medlemmarna i denna sammansättning tvungna att bedöma komplexa och känsliga ekonomiska och juridiska frågor.

Vad gäller statistik anhängiggjordes 522 mål under det gångna året, vilket är en avsevärd ökning jämfört med år 2006 (432). Antalet avgjorda mål minskade däremot (397 mot 436 år 2006). Det skall emellertid påpekas att antalet mål som avgjorts genom dom ökade (247 mot 227 år 2006) liksom även antalet avgjorda interimistiska förfaranden (41 mot 24 år 2006). Förutom de stora resurser som lagts vid prövningen av målet *Microsoft mot kommissionen* och frånvaron – till skillnad från tidigare år – av en stor grupp identiska eller konnexa mål, beror det minskade antalet avgjorda mål rent allmänt på att de mål som anhängiggjorts vid förstainstansrätten blivit alltmer komplexa och olikartade. Mot bakgrund av bristen på jämvikt mellan nya och avgjorda mål, har antalet anhängiga mål icke desto mindre ökat, vilket riskerar att förlänga förfarandenas handläggningstid.

Förstainstansrätten har, väl medveten om denna situation, inlett en ingående utredning av sin verksamhet och sina arbetsmetoder för att förbättra sin effektivitet. I samband härmed anses det redan nu nödvändigt att förändra förstainstansrättens sammansättning, detta

¹ Förstainstansrättens dom av den 17 september 2007 i mål [T-201/04](#).

² Förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål [T-36/04](#).

bland annat för att bättre kunna utnyttja det ökade antalet ledamöter. Förstainstansrätten består således sedan den 25 september 2007 av åtta avdelningar med tre eller, då det på grund av målets betydelse är påkallat, fem domare (utökad sammansättning).

Den följande redogörelsen av förstainstansrättens dömande verksamhet avser att ge en, av nödvändighet selektiv, överblick över den omfattande rättspraxisen och över de komplexa frågor som förstainstansrätten har haft att avgöra.

I. Rättsakters lagenlighet

Upptagande till sakprövning av talan som har väckts i enlighet med artiklarna 230 EG och 232 EG

1. Rättsakter mot vilka talan kan väckas

Det är åtgärder med tvingande rättsverkningar som kan påverka sökandens intressen genom att väsentligt förändra dennes rättsliga ställning som utgör rättsakter som kan bli föremål för en talan om ogiltigförklaring i den mening som avses i artikel 230 EG.³

I domen i målet *Akzo Nobel Chemicals och Akros Chemicals mot kommissionen*⁴ fann förstainstansrätten att när ett företag åberopar skyddet för sekretesskyddet för kommunikationen mellan en advokat och hans klient för att motsätta sig ett beslag av en handling medför kommissionens beslut om att avslå begäran om skydd med hänvisning till advokatsekretessen rättsverkningar för företaget och utgör således en rättsakt mot vilken talan kan väckas. Detta beslut medför nämligen att det berörda företaget inte kommer i åtnjutande av det skydd som föreskrivs i gemenskapsrätten. Beslutet är vidare till sin art slutgiltigt och oberoende av det slutliga beslutet i vilket det skulle kunna konstateras att en överträdelse av konkurrensbestämmelserna skett. Förstainstansrätten slog dessutom fast att när kommissionen, utan att fatta något formellt beslut, beslagtar handlingar som det berörda företaget bedömt vara hemliga, innefattar detta faktiska handlande med nödvändighet ett underförstått beslut som skall kunna bli föremål för en ogiltighetstalan.

I beslutet *Vodafone España och Vodafone Group mot kommissionen*⁵ avvisade förstainstansrätten däremot den talan som hade väckts mot det skriftliga påpekande som kommissionen i enlighet med artikel 7.3 i direktiv 2002/21⁶ skickat till den spanska regleringsmyndigheten med anledning av att denna myndighet underrättat kommissionen om ett utkast till åtgärder avseende företag som gemensamt har en

³ Domstolens dom av den 11 november 1981 i mål 60/81, IBM mot kommissionen (REG 1981, s. 2639; svensk specialutgåva, volym 6, s. 225), punkt 9.

⁴ Förstainstansrättens dom av den 17 september 2007 i de förenade målen [T-125/03](#) och [T-253/03](#).

⁵ Förstainstansrättens beslut av den 12 december 2007 i mål [T-109/06](#).

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv) (EGT L 108, s. 33).

dominerande ställning på den spanska marknaden för trådlös kommunikation. Förstainstansrätten vägrade att göra några analogier till förfaranden avseende statligt stöd och kontroll av företagskoncentrationer. Förstainstansrätten fann nämligen att det skriftliga påpekandet ingick i ett samrådsförfarande och inte i ett tillståndsförfarande, bland annat eftersom den omständigheten att kommissionen inte inlett ett fördjupat förfarande för att undersöka den berörda åtgärden inte skall likställas med att det anmälda förslaget till åtgärd har godkänts.

I målet *Nederländerna mot kommissionen*⁷ hade den nederländska regeringen, på grundval av artikel 95.4 EG, frågat kommissionen om räckvidden av ett direktivs tillämpningsområde. I detta avseende fann förstainstansrätten att artikel 95.4 EG inte kan utgöra grund för en medlemsstats talan, som syftar till att kommissionen skall fatta beslut om räckvidden av den harmonisering som föreskrivs i ett gemenskapsdirektiv och/eller huruvida nationella bestämmelser är förenliga med ett sådant direktiv. Då beslutet att göra en anmälan enligt samma bestämmelse för att erhålla tillstånd för undantag endast ankommer på den berörda medlemsstaten, och kommissionen för övrigt inte enligt någon bestämmelse i direktivet ges behörighet att besluta om dess tolkning, utgör den nämnda institutionens ställningstagande avseende den aktuella harmoniseringsåtgärdens tillämpningsområde inte mer än en åsikt, som inte är bindande för de behöriga nationella myndigheterna och inte kan bli föremål för en talan.

I beslutet i målet *Commune de Champagne m.fl. mot rådet och kommissionen*⁸ avvisade förstainstansrätten den talan om ogiltigförklaring som schweiziska fysiska och juridiska personer väckt mot rådets beslut att godkänna det internationella avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet avseende handel med jordbruksprodukter. Förstainstansrätten underströk att en ensidig åtgärd från gemenskapens sida inte kan skapa rättigheter eller skyldigheter utanför det territorium som definieras i artikel 229 EG. Det är enbart det internationella avtalet, mot vilket talan inte kan väckas, som kan ha rättsverkningar i Schweiz enligt de bestämmelser som gäller enligt rättsordningen i denna stat när avtalet väl har ratificerats enligt de förfaranden som är tillämpliga där. Det angripna beslutet har därmed inga rättsverkningar i Schweiz och påverkar således inte sökandenas rättsliga situation på detta territorium.

Slutligen begärde Republiken Italien, i målet *Italien mot kommissionen*,⁹ ogiltigförklaring av kommissionens skrivelse i vilken Republiken Italien uppmanades att först lämna vissa upplysningar som villkor för att beviljas den utbetalning som Italien ansökt om inom ramen för gemenskapens strukturfonder. Förstainstansrätten slog fast att Republiken Italiens ståndpunkt, enligt vilken den ifrågavarande skrivelsen innebar att staten ålades en påföljd, eftersom ansökningarna om utbetalning inte skulle komma att beviljas förrän upplysningarna hade inkommit, i allt väsentligt gick ut på att anmäla ett tillstånd av fortgående passivitet från kommissionens sida. Om denna passivitet var rättsstridig, eftersom den strider mot bestämmelserna som reglerar strukturfonderna, borde

⁷ Förstainstansrättens dom av den 8 november 2007 i mål [T-234/04](#).

⁸ Förstainstansrättens beslut av den 3 juli 2007 i mål [T-212/02](#).

⁹ Förstainstansrättens dom av den 12 december 2007 i mål [T-308/05](#).

Republiken Italien ha väckt en passivitetstalan i detta avseende i enlighet med artikel 232 EG och inte en ogiltighetstalan.

2. Talerätt – Personligen berörd

Enligt fast rättspraxis kan andra fysiska eller juridiska personer än dem som ett beslut är riktat till göra anspråk på att vara personligen berörda endast om beslutet angår dem på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem från alla andra personer och därigenom försätter dem i en situation som motsvarar den som gäller för personen som beslutet är riktat till.¹⁰

I beslutet i målet *Galileo Lebensmittel mot kommissionen*¹¹ slog förstainstansrätten fast att en sökande kan beviljas talerätt om denne tillhör en begränsad grupp samtidigt som det föreligger en särskild skyldighet för kommissionen att skydda denna grupp. Närmare bestämt är den avgörande faktorn för att identifiera vilka enskilda som berörs personligen av en rättsakt med allmän giltighet det särskilda skydd som dessa är berättigade till enligt gemenskapsrätten.

I domen i målet *Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia mot kommissionen*¹², i vilken sökanden begärde ogiltigförklaring av en förordningsbestämmelse genom vilken rätten att använda namnet Tocai friulano begränsades, gavs förstainstansrätten tillfälle att klargöra när en sökande kan göra gällande sin talerätt på grundval av principer som slagits fast i domstolens dom i målet *Codorníu mot rådet*.¹³ Förstainstansrätten slog fast att sökanden i det förevarande fallet, till skillnad från i målet *Codorníu mot rådet*, inte på grund av en rättsakt med allmän giltighet hade förhindrats att använda en immateriell rättighet som denne inregistrerat och traditionellt använt under lång tid innan den nämnda rättsakten antogs. Namnet Tocai friulano utgör nämligen inte en geografisk beteckning som i sig omfattas av immateriella rättigheter och skyddas i detta avseende.

Förstainstansrätten påpekade också att det allmänintresse som en region, såsom behörigt organ i ekonomiska och sociala frågor inom dess territoriella behörighetsområde, kan ha av en utgång som är gynnsam för den ekonomiska utvecklingen i området inte är tillräckligt för att regionen skall anses vara personligen berörd. De rättigheter enligt lagar och andra författningar som en juridisk person, annan än staten, som lyder under en medlemsstats offentliga rätt kan ha är inte heller av sådant slag att den juridiska personen skall anses ha ett individuellt intresse av att utverka att en gemenskapsbestämmelse som inte får någon

¹⁰ Domstolens dom av den 15 juli 1963 i mål 25/62, *Plaumann mot kommissionen* (REG 1963, s. 199 och s. 223; svensk specialutgåva, volym 1, s. 189).

¹¹ Förstainstansrättens beslut av den 28 augusti 2007 i mål [T-46/06](#) (överklagat till domstolen under målnummer C-483/07 P).

¹² Förstainstansrättens beslut av den 12 mars 2007 i mål [T-417/04](#), *Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia mot kommissionen*.

¹³ Domstolens dom av den 18 maj 1994 i mål C-309/89 (REG 1994, s. I-1853; svensk specialutgåva, volym 15, s. I-141).

verkan på omfattningen av nämnda persons behörighet ogiltigförklaras. Den person som innehar sådana rättigheter utövar nämligen i princip inte dessa i sitt eget intresse.

Slutligen begärde sökanden i målet *Alrosa mot kommissionen*¹⁴ ogiltigförklaring av kommissionens beslut, enligt vilket De Beers, företag i dominerande ställning, åtaganden att begränsa och senare upphöra med sina inköp av rådiamanter från sökanden gjordes bindande. Förstainstansrätten, som på eget initiativ prövade frågan huruvida talan kunde upptas till sakprövning, slog fast att sökanden berördes personligen av beslutet med hänsyn till att det dels antogs efter ett förfarande i vilket sökanden på ett avgörande sätt hade deltagit, dels syftade till att undanröja den handelsförbindelse som under anseelig tid hade förelegat mellan sökanden och De Beers och dels var ägnat att ha en väsentlig inverkan på sökandens konkurrensmässiga ställning på marknaden för leverans och produktion av rådiamanter.

3. Berättigat intresse av att få saken prövad

I målet *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse mot kommissionen*¹⁵ angrep sökanden kommissionens förhørsombuds beslut att avslå sökandens begäran om konfidentiell behandling av vissa avsnitt i kommissionens beslut (nedan kallat peroxidbeslutet), som innehöll hänvisningar till sökandens deltagande i en rad karteller på vissa marknader för organiska peroxider. Eftersom sökandens överträdelse emellertid var preskriberad hade kommissionen i artikeldelen i peroxidbeslutet inte gjort någon hänvisning till sökandens deltagande i överträdelsen. Förstainstansrätten godtog inte kommissionens invändning, enligt vilken sökanden, som inte hade angripit peroxidbeslutet, saknade ett berättigat intresse av att få till stånd en prövning av förhørsombudets beslut. Förstainstansrätten slog i stället fast att en ogiltigförklaring av detta beslut kunde medföra en fördel för sökanden på grund av att kommissionen skulle vara skyldig att ta hänsyn till företagens berättigade intresse av att den ifrågavarande informationen inte spreds. Den enda omständigheten att dessa uppgifter redan har offentliggjorts innebär inte heller att sökanden saknar berättigat intresse av att få saken prövad, eftersom det oavbrutna utlämnandet, genom kommissionens hemsida, av dessa uppgifter fortsätter att skada sökandens anseende, vilket innebär att denne har ett faktiskt intresse.

I domen i målet *Ufex m.fl. mot kommissionen*¹⁶ väckte sökandena talan mot kommissionens beslut att avslå deras klagomål. Deras berättigade intresse av att få saken prövad ifrågasattes då kommissionen, enligt de parter som intervenerat till stöd för denna institution, inte ens vid en ogiltigförklaring av det angripna beslutet hade kunnat fastställa de påtalade överträdelserna, eftersom den utdragna tiden för det administrativa förfarandet skulle ha haft menlig inverkan på dessa parters rätt till försvar. I detta avseende slog förstainstansrätten fast att en sökandes berättigade intresse av att få saken prövad i ett fall då denne har väckt en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut att avslå det klagomål som sökanden ingett i syfte att anmäla ett beteende som skulle kunna utgöra

¹⁴ Förstainstansrättens dom av den 11 juli 2007 i mål [T-170/06](#).

¹⁵ Förstainstansrättens dom av den 12 oktober 2007 i mål [T-474/04](#).

¹⁶ Förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål [T-60/05](#).

missbruk av dominerande ställning endast kan sättas åt sidan i rena undantagsfall, bland annat om det med säkerhet kunde antas att kommissionen inte varit i stånd att fatta ett beslut där det konstateras att företaget i dominerande ställning gjort sig skyldigt till en överträdelse.

4. Upptagande till sakprövning i mål angående statligt stöd

a) Begreppet berörd

Flera avgöranden under år 2007 har gjort det möjligt för förstainstansrätten att precisera tillämpningen av den rättspraxis¹⁷ enligt vilken en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG har, i syfte att tillvarata sina processuella rättigheter, talerätt avseende ogiltigförklaring av ett beslut som fattats efter den inledande granskningen av sådana stöd som avses i artikel 88.3 EG.

I beslutet i målet *SID mot kommissionen*¹⁸ fann förstainstansrätten att ett fackförbund för sjöfolk, som väckt talan mot vissa skattemässiga åtgärder tillämpliga på sjöfolk anställda på fartyg registrerade i det danska internationella skeppsregistret, inte kunde anses vara berörd part. Varken förbundet eller dess medlemmar stod nämligen i något konkurrensförhållande till de personer som de ifrågavarande åtgärderna avsåg. Även om organ som representerar arbetstagarna på ett företag, vilka är mottagare av ett stöd i egenskap av berörd part, kan inkomma med synpunkter till kommissionen angående sociala hänsyn, följde emellertid de eventuella sociala aspekterna i förevarande fall av att det ovannämnda registret hade inrättats och inte av de omtvistade skattemässiga åtgärderna, vilka endast hade granskats av kommissionen i syfte att kontrollera deras förenlighet med den gemensamma marknaden. De sociala aspekterna avseende detta register hade alltså endast ett indirekt samband med det angripna beslutet.

I domen i målet *Fachvereinigung Mineralfaserindustrie mot kommissionen*¹⁹ konstaterade förstainstansrätten först att sökandens medlemmar kunde anses vara berörda parter med rätt att väcka talan för att tillvarata sina processuella rättigheter och att sökanden faktiskt såsom en av grunderna för talan hade gjort gällande att kommissionen borde ha inlett det formella granskningsförfarande som avses i artikel 88.2 EG, eftersom det fanns allvarliga svårigheter att bedöma om stödet var förenligt med den gemensamma marknaden. Förstainstansrätten slog därefter fast att talan kunde tas upp till prövning och tillade att även om de övriga materiella grunder som sökanden anförde inte i sig kunde tas upp till prövning, skulle de framförda argumenten i vart fall prövas för att bedöma huruvida kommissionen verkligen hade haft allvarliga bedömningssvårigheter.

¹⁷ Domstolens dom av den 13 december 2005 i mål C-78/03 P, kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (REG 2005, s. I-10737).

¹⁸ Förstainstansrättens beslut av den 23 april 2007 i mål [T-30/03](#) (överklagat till domstolen under målnummer C-319/07 P).

¹⁹ Förstainstansrättens dom av den 20 september 2007 i mål [T-375/03](#).

I målet *Asklepios Kliniken mot kommissionen*²⁰ förelåg samma problematik i samband med en passivitetstalan enligt artikel 232 EG. I detta mål var det fråga om ett tyskt bolag, specialiserat på att driva privata sjukhus, som hade väckt talan om att förstainstansrätten skulle fastställa att kommissionen rättsstridigt hade underlåtit att ta ställning till det klagomål som hade ingetts för att påtala stöd som de tyska myndigheterna påstods ha beviljat offentliga sjukhus. Förstainstansrätten erinrade om att artiklarna 230 EG och 232 EG ger uttryck för ett och samma rättsmedel. På samma sätt som artikel 230 fjärde stycket EG gör det möjligt för enskilda att väcka talan om ogiltigförklaring mot en rättsakt som berör dem direkt och personligen, ger artikel 232 tredje stycket EG således enskilda möjlighet att väcka passivitetstalan mot en institution som har underlåtit att anta en rättsakt som skulle ha berört dem på samma sätt.²¹

b) Stödordningar

I målet *Salvat père & fils m.fl. mot kommissionen*²² hade kommissionen fattat ett beslut om att såsom statliga stöd som inte är förenliga med den gemensamma marknaden klassificera åtgärder som de franska myndigheterna vidtagit för att finansiera en stödordning till förmån för en viss sektor till vinodlare som producerade vin av lägre kvalitet. Kommissionen hade i beslutet uppmanat Republiken Frankrike att återkräva det rättsstridigt utbetalade stödet från stödmottagarna.

Förstainstansrätten, som stödde sig på domstolens rättspraxis enligt vilken en stödmottagare som verkligen har beviljats ett individuellt stöd i enlighet med en allmän stödordning och vilket stöd kommissionen har beslutat skall återbetalas skall anses vara personligen berörd av beslutet,²³ påpekade att de omständigheterna att det i beslutet inte angavs vilket eller vilka företag som var mottagare av det ifrågavarande stödet, att det var tillämpligt på objektiva bestämda situationer och att det medförde rättsverkningar för en allmänt och abstrakt angiven personkrets inte innebar att talan skulle avvisas. Tvärtom fann förstainstansrätten att med hänsyn till att de belopp som hade beviljats skilde sig mellan företagen och således var individuellt beräknade i förhållande till varje företags egenskaper, skulle en av de sökande anses vara en stödmottagare som verkligen hade beviljats ett individuellt stöd i enlighet med den ifrågavarande stödordningen till förmån för en viss sektor, vilket stöd kommissionen hade beslutat skulle återbetalas. Denna sökande är således direkt och personligen berörd av denna del av det angripna beslutet.

²⁰ Förstainstansrättens dom av den 11 juli 2007 i mål [T-167/04](#), *Asklepios Kliniken mot kommissionen*.

²¹ Domstolens dom av den 18 november 1970 i mål 15/70, *Chevalley mot kommissionen* (REG 1970, s. 975, svensk specialutgåva, volym 1, s. 497), och förstainstansrättens dom av den 10 maj 2006 i mål T-395/04, *Air One mot kommissionen* (REG 2006, s. II-1343).

²² Förstainstansrättens dom av den 20 september 2007 i mål [T-136/05](#). I detta avseende, se även förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i de förenade målen [T-239/04](#) och [T-323/04](#), *Italie och Brandt Italia mot kommissionen*.

²³ Domstolens dom av den 19 oktober 2000 i de förenade målen C-15/98 och C-105/99, *Italien och Sardegna Lines mot kommissionen* (REG 2000, s. I-8855).

5. Tvistefrågor avseende utsläppsrätter för växthusgaser

År 2007 kännetecknades av nya tvistefrågor, som uppkom i samband med att enskilda väckt talan mot åtgärder som kommissionen vidtagit mot medlemsstaterna inom ramen för systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser som inrättats genom direktiv 2003/87²⁴. Genom detta direktiv upprättas ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser, vilket syftar till att minska sådana utsläpp vilka skall vara föremål för en tilldelning av utsläppsrätter som ger den verksamhetsutövare som innehar dem rätt att släppa ut en viss mängd växthusgaser. Dessa utsläppsrätter skall fördelas enligt nationella fördelningsplaner (nedan kallade NFP) och anmälas till kommissionen.

Samtliga de mål i vilka företag som mottagit utsläppsrätter väckt talan mot kommissionens beslut avvisades och detta på olika grunder beroende på vilket slags beslut som hade angripits.

a) Beslut att inte anföra invändningar mot anmälda NFP

Genom en bokstavlig, kontextuell och teleologisk tolkning av direktiv 2003/87 slog förstainstansrätten i sitt beslut i målet *EnBW Energie Baden-Württemberg mot kommissionen*²⁵ fast att direktivet endast ger kommissionen en begränsad behörighet att avslå en NFP och till och med ger den rätt att avstå från att utnyttja denna behörighet, bland annat eftersom en anmäld NFP i avsaknad av uttryckliga invändningar från kommissionen inom den i direktivet föreskrivna fristen blir definitiv och får genomföras av medlemsstaten. Förstainstansrätten drog härav slutsatsen att när ett beslut innehåller ett uttryckligt godtagande av vissa delar av en NFP kan detta inte anses utgöra ett godkännande, inte ens ett implicit sådant, av en anmäld NFP i dess helhet, med den följd att sökanden inte har ett berättigat intresse av att väcka talan mot de övriga delarna av NFP:n.²⁶

I sitt beslut i målet *US Steel Košice mot kommissionen*²⁷ slog förstainstansrätten, på grundval av liknande argument, fast att den omständigheten att det i kommissionens beslut inte anfördes någon invändning mot den slovakiska NFP inte innebar att beslutet utgjorde ett

²⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG av den 13 oktober 2003 om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG (EUT L 275, s. 32).

²⁵ Förstainstansrättens beslut av den 30 april 2007 i mål T-387/04.

²⁶ Det kan noteras att denna tyska NFP för perioden 2005–2007 var föremål för förstainstansrättens dom av den 7 november 2007 i mål T-374/04, Tyskland mot kommissionen. I detta mål ogiltigförklarades kommissionens beslut, eftersom kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den ansåg att det var oförenligt med direktiv 2003/87 att det i den nationella fördelningsplanen gavs möjlighet att göra en nedsättning i efterhand, vilket innebar att de tyska myndigheterna kunde minska antalet fördelade utsläppsrätter till en viss anläggning och överföra de indragna utsläppsrätterna till en reserv när verksamhetsutövaren ersatte en gammal anläggning med en ny som hade lägre kapacitet. Förstainstansrätten underströk att det inte finns någon bestämmelse i direktiv 2003/87 som innebär ett förbud mot att senare ändra antalet utsläppsrätter som skall fördelas individuellt, eftersom medlemsstaten har ett manöverutrymme när den utför ändringar som innebär sänkningar.

²⁷ Förstainstansrättens beslut av den 1 oktober 2007 i mål T-489/04.

rättighetskonstituerande godkännande, eftersom något sådant godkännande av naturliga skäl inte var nödvändigt för de slovakiska åtgärderna. Under dessa omständigheter medförde det angripna beslutet inte några tvingande rättsverkningar som kunde påverka sökandens intressen och utgjorde således inte någon rättsakt mot vilken talan kan väckas.

I sitt beslut i målet *Cemex UK Cement mot kommissionen*²⁸ avslog slutligen förstainstansrätten, på grund av att sökanden inte var personligen berörd, en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut, vilket inte innebar några invändningar mot fördelningen till sökanden, genom en NFP, av sådana individuella utsläppsrätter som sökanden ansåg var otillräckliga och stred mot direktivet, eftersom det endast var Förenade kungariket som varansvarigt för genomförandet av NFP och för fördelningen av de specifika utsläppsrätterna till de individuella anläggningarna.

b) Beslut om nationella fördelningsplaners oförenlighet

I sitt beslut i målet *Fels-Werke m.fl. mot kommissionen*²⁹ fann förstainstansrätten att sökandena inte var *personligen berörda* av kommissionens beslut, enligt vilket en fördelningsmetod till nya anläggningar, som hade inrättats vid tiden för den föregående NFP, var oförenlig med gemenskapsrätten. Detta beslut berör nämligen de sökande på samma sätt som alla andra verksamhetsutövare som befinner sig i samma situation. Den blotta förekomsten av en rättighet som följer av det tyska systemet för den tidigare fördelningsperioden, vilken potentiellt påverkas genom det angripna beslutet, medför inte att innehavaren av nämnda rättighet särskiljs, eftersom rättigheten beviljas med tillämpning av en allmän och abstrakt regel på en mängd objektivt bestämda aktörer.

I målet *US Steel Košice mot kommissionen*³⁰ var det fråga om ogiltigförklaring av kommissionens beslut, enligt vilket vissa delar av en slovakisk NFP för perioden 2008–2012 var oförenliga med direktiv 2003/87³¹ och genom vilket kommissionen krävde att det totala antalet avsedda utsläppsrätter skulle minskas. Förstainstansrätten fann att varken direktivet eller det angripna beslutet innebar att det totala antalet utsläppsrätter automatiskt skulle fördelas mellan de individuella anläggningarna, på så sätt att bestämda procentsatser av utsläppsrätter tilldelades sökanden och andra anläggningar. Sökanden är således inte direkt berörd av det angripna beslutet, eftersom den eventuella minskningen av dennes individuella utsläppsrätter följer av den slovakiska regeringens utrymme för skönsmässig bedömning, vilken regering inte är skyldig att minska sökandens antal individuella utsläppsrätter, utan endast att inte överskrida gränserna för det totala antalet utsläppsrätter som skall fördelas.

²⁸ Förstainstansrättens beslut av den 6 november 2007 i mål [T-13/07](#).

²⁹ Förstainstansrättens beslut av den 11 september 2007 i mål [T-28/07](#) (överklagat till domstolen under målnummer C-503/07 P).

³⁰ Förstainstansrättens beslut av den 1 oktober 2007 i mål [T-27/07](#) (överklagat till domstolen under målnummer C-6/08 P).

³¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG av den 13 oktober 2003 om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG (EUT L 275, s. 32).

Förstainstansrätten slog slutligen i sitt beslut i målet *Drax Power m.fl. mot kommissionen*³² fast att sökanden inte berördes direkt av kommissionens beslut att avvisa det förslag som Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland lagt fram, nämligen att ändra den provisoriska NFP:n i syfte att höja det definitiva totala antalet utsläppsrätter som skall tilldelas.

Konkurrensregler tillämpliga på företag

1. Rättspraxis på området för artikel 81 EG

a) Tillämpningen av artikel 81.3 EG

I domen i målet *Duales System Deutschland mot kommissionen*,³³ i vilken det var fråga om lagenligheten av ett beslut om undantag som fattats i enlighet med förordning nr 17³⁴, slog förstainstansrätten fast att åtaganden som ett företag gjort under det administrativa förfarandet för att skingra de farhågor som kommissionen gett uttryck för hade till verkan att precisera innehållet i de avtal som anmälts i syfte att erhålla ett icke-ingripandebesked eller ett beslut om undantag enligt artikel 81 EG, i det att de klargjorde för kommissionen på vilket sätt detta företag avsåg att agera i framtiden. Kommissionen hade följaktligen fog för att anta sitt beslut med beaktande av detta åtagande och det ankom inte på förstainstansrätten att undersöka lagenligheten av beslutet med avseende på en omständighet som företaget avstått från att göra gällande under det administrativa förfarandet.

Förstainstansrätten konstaterade dessutom att när anläggningar som ägs av avtalsparter till ett företag som utgör den största kunden innebär en flaskhals för konkurrenterna till detta företag, kan kommissionen ålägga detta företag att det, såsom villkor för ett undantag, skall låta konkurrenterna använda anläggningarna tillsammans med företaget, eftersom konkurrenterna annars fräntas varje reell möjlighet att få tillträde till och hålla sig kvar på den aktuella marknaden.

b) En enda överträdelse

Förstainstansrätten slog i domen i målet *BASF och UCB mot kommissionen*³⁵ fast att begreppet "ett enda syfte", som karakteriserar en enda, fortgående överträdelse, inte kan fastställas med en allmän hänvisning till en snedvridning av konkurrensen på marknaden för den berörda produkten, eftersom påverkan på konkurrensen utgör ett agerande av samma slag som alla beteenden som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 81 EG. En sådan

³² Förstainstansrättens beslut av den 25 juni 2007 i mål [T-130/06](#).

³³ Förstainstansrättens dom av den 24 maj 2007 i mål [T-289/01](#).

³⁴ Rådets förordning av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av artiklarna [81 EG] och [82 EG] (EGT 13, 1962, s. 204).

³⁵ Förstainstansrättens dom av den 12 december 2007 i de förenade målen [T-101/05](#) och [T-111/05](#).

definition av begreppet ett enda syfte riskerar att frånta begreppet en enda, fortgående överträdelse en del av dess betydelse, eftersom det skulle leda till att flera beteenden som berör en ekonomisk sektor och som är förbjudna enligt artikel 81 EG systematiskt skulle kvalificeras som ageranden som tillsammans utgör en enda överträdelse.

Vad gäller de omtvistade fallen av konkurrensbegränsande samverkan konstaterade förstainstansrätten att överenskommelserna på världsnivå och på europeisk nivå inte tillämpats samtidigt, att de hade olika syften, att de genomförts med olika metoder och att kommissionen inte bevisat de europeiska producenternas avsikt att ansluta sig till de världsomfattande överenskommelserna för att senare genomföra en uppdelning av marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. De världsomfattande överenskommelserna och de europeiska överenskommelserna utgör följaktligen två olika överträdelser. Förstainstansrätten, som fann att överträdelserna, som utgjordes av ett deltagande i den världsomspännande kartellen, var preskriberad, ogiltigförklarade det angripna beslutet i den del det innebar att sökandena påfördes böter på grund av sitt deltagande i densamma.

c) Böter

Det framgår av domen i målet *Prym och Prym Consumer mot kommissionen*³⁶ att kommissionen är skyldig att göra en avgränsning av den berörda marknaden i ett beslut som fattas med stöd av artikel 81 EG endast när det utan en sådan avgränsning är omöjligt att avgöra huruvida den konkurrensbegränsande samverkan kan påverka handeln mellan medlemsstaterna och om den har ett konkurrensbegränsande syfte eller resultat. När ett avtal har till syfte att dela upp produktmarknaderna och de geografiska marknaderna är kommissionen inte skyldig att göra en avgränsning genom tillämpning av artikel 81 EG. När det i artikeldelen i ett beslut emellertid inte enbart konstateras en överträdelse utan även påförs böter, är de faktiska konstaterandena avseende den berörda marknaden av betydelse. Enligt riktlinjerna för beräkning av böter³⁷ skall man vid bedömningen av överträdelsens allvar nämligen beakta överträdelsens konkreta påverkan på marknaden om den är mätbar och de överträdande företagens ekonomiska kapacitet att vålla andra aktörer betydande skada. För att kunna bedöma dessa delar måste storleken på marknaderna och de berörda företagens marknadsandelar fastställas.

Mot bakgrund av att överträdelserna hade till syfte att dela upp produktmarknaderna och den geografiska marknaden, en överträdelse som klassificerats som mycket allvarlig i riktlinjerna, fann emellertid förstainstansrätten att den bristfälliga motiveringen avseende avgränsningen av marknaden inte i förevarande fall skulle leda till att böterna undanröjdes eller minskades, med beaktande av att kommissionen hade valt det ursprungliga minimibelopp som i riktlinjerna föreskrivs för en sådan överträdelse.

³⁶ Förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål [T-30/05](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-534/07 P).

³⁷ Riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget (EGT C 9, 1998, s. 3).

Förstainstansrätten utövade i domen i målet *Bolloré m.fl mot kommissionen*³⁸ sin fulla prövningsrätt på två aspekter. För det första satte förstainstansrätten ned en av företagens böter med 15 procent, eftersom kommissionen inte hade visat att den hade beaktat det faktum att företaget inte hade deltagit i de samordnade förfarandena rörande marknadsuppdelning bland alla de faktorer som bedömdes vid fastställelsen av det slutliga bötesbelopp som ålades företaget. Därvid erinrade förstainstansrätten om att även om det vid påvisandet av att det har begått en överträdelse är irrelevant att ett företag inte har deltagit i samtliga led i en konkurrensbegränsande samverkan, skall dessa förhållanden emellertid beaktas vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är och i förekommande fall vid fastställelsen av böterna. För det andra fann förstainstansrätten i samband med nedsättandet av böterna på grund av samarbete att även om företaget Mougeot, till skillnad från företaget AWA, hade tillhandahållit handlingar som härrörde från den omtvistade perioden och även om Mougeots redogörelser i vissa avseenden var mer detaljerade, avsåg AWA:s upplysningar en längre period och omfattade ett större geografiskt område. Förstainstansrätten drog därur den slutsatsen att deras samarbete skulle anses som likvärdigt. Mot denna bakgrund beviljade förstainstansrätten företaget AWA en lika stor nedsättning som företaget Mougeot hade beviljats.

På samma sätt företog förstainstansrätten i det ovannämnda målet *BASF och UCB mot kommissionen*, efter att ha konstaterat att överträdelsen som utgjordes av sökandenas deltagande i överenskommelser på världsnivå hade preskriberats, en omräkning av det bötesbelopp som kommissionen hade påfört. Vad gäller företaget BASF påpekade förstainstansrätten att ett samarbete som består i att ett företag överlämnar information till kommissionen angående ageranden för vilka det inte självt skulle ha varit skyldigt att erlagga böter inte omfattas av tillämpningsområdet för 1996 års meddelande om samarbete.³⁹ Med hänsyn till att de huvudsakliga delarna i den bevisning som BASF hade ingett beträffande samarbetet enbart rörde de världsomspännande överenskommelserna, och med hänsyn till att den överträdelse som hänför sig till de världsomfattande överenskommelserna ansågs preskriberad, fann förstainstansrätten att den inte längre hade anledning att bevilja bolaget den nedsättning om 10 procent som det hade beviljats på denna grund. Förstainstansrätten fann mot bakgrund av överträdelsens art att utgångsbeloppen för böterna avseende de europeiska överenskommelserna skulle motsvara det belopp som fastställts för samtliga överenskommelser, eftersom den omständigheten att ett av de ageranden som BASF anklagats för inte kunde sanktioneras på grund av preskription inte medförde någon minskning av företagets böter. Trots reduceringen på grund av denna preskription fastställde förstainstansrätten i själva verket det slutliga bötesbeloppet till 35,024 miljoner euro, det vill säga 54 000 euro mer än det belopp som kommissionen hade påfört BASF.

³⁸ Förstainstansrättens dom av den 26 april 2007 i de förenade målen [T-109/02](#), [T-118/02](#), [T-122/02](#), [T-125/02](#), [T-126/02](#), [T-128/02](#), [T-129/02](#), [T-132/02](#) och [T-136/02](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-322/07 P).

³⁹ Kommissionens meddelande av den 18 juli 1996 om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4).

I målet *Coats Holdings och Coats mot kommissionen*⁴⁰ fann förstainstansrätten att sökandens roll i huvudsak endast var att underlätta ikraftträdandet av ramavtalet för kartellen. Eftersom sökanden var mer av en mellanhand än en fullvärdig deltagare i kartellen, fann förstainstansrätten att bötesbeloppet med beaktande av dessa förmildrande omständigheter lämpligen kunde minskas med 20 procent.

d) Moderbolags ansvar för dotterbolags rättsstridiga agerande

I domen i målet *Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen*⁴¹ påpekade förstainstansrätten att det inte är den omständigheten att ett moderbolag har anstiftat dotterbolaget till att begå en överträdelse eller, i ännu mindre grad, att ett moderbolag har varit delaktigt i överträdelsen som ger kommissionen behörighet att rikta ett beslut om påförande av böter till moderbolaget i en koncern, utan det faktum att moderbolaget och dotterbolaget utgör ett enda företag i den mening som avses i artikel 81 EG.

I ett sådant fall där moderbolaget innehar hela aktiekapitalet i ett dotterbolag som har gjort sig skyldigt till en överträdelse, föreligger det en enkel presumtion om att nämnda moderbolag utövar ett avgörande inflytande på dotterbolagets agerande. Det ankommer på moderbolaget att motbevisa denna presumtion genom att vid förstainstansrätten åberopa samtliga omständigheter som rör det organisatoriska sambandet – i ekonomiskt och juridiskt hänseende – mellan dotterbolaget och moderbolaget för att visa att dotterbolaget och moderbolaget inte utgör en och samma ekonomiska enhet.

2. Rättspraxis på området för artikel 82 EG

a) Målet Microsoft mot kommissionen

Förstainstansrättens verksamhet har under år 2007 markerats av målet *Microsoft mot kommissionen*⁴², i vilket dom meddelades av stora avdelningen, som i huvudsak avslog talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut.⁴³

Förutom böter på mer än 497 miljoner euro ålade kommissionen Microsoft att upphöra med det missbruk som påtalades dels genom att lämna ut nödvändig information om interoperabilitet till samtliga företag som avser att utveckla och tillhandahålla operativsystem för arbetsgruppsservrar, dels genom att tillhandahålla en version av sitt operativsystem Windows för klientdatorer som inte inbegriper Windows Media Player. För att bistå kommissionen i dess uppdrag att övervaka efterlevnaden av de korrigerande

⁴⁰ Förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål [T-36/05](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-468/07 P).

⁴¹ Förstainstansrättens dom av den 12 december 2007 i mål [T-112/05](#).

⁴² Förstainstansrättens dom av den 17 september 2007 i mål [T-201/04](#).

⁴³ Kommissionens beslut 2007/53/EG av den 24 maj 2004 om ett förfarande enligt artikel 82 [EG] och artikel 54 i EES-avtalet mot Microsoft Corporation (ärende COMP/C-3/37.792 – Microsoft) (EUT L 32, 2007, s. 32).

åtgärderna, innehåller beslutet en övervakningsmekanism som innefattar utseende av en oberoende övervakare.

Förstainstansrätten tillbakavisade samtliga sökandens påståenden avseende det missbruk av dominerande ställning som kommissionen påtalat liksom avseende de korrigerande åtgärderna och de påförda böterna, men ogiltigförklarade däremot de bestämmelser i beslutet som avsåg den oberoende övervakaren.

Vad för det första gäller missbruket, som består i en vägran att tillhandahålla information om interoperabilitet, vederlade förstainstansrätten samtliga de argument som Microsoft hade lagt fram i syfte att bestrida det interoperabilitetsbegrepp som kommissionen använt och den grad av interoperabilitet som kommissionen krävt, liksom i syfte att göra gällande bristande överensstämmelse med avseende på den ålagda korrigerande åtgärden. Förstainstansrätten prövade sedan frågan huruvida Microsofts kommunikationsprotokoll eller specifikationerna för dessa åtnjöt immaterialrättsligt skydd eller utgjorde affärshemligheter. Förstainstansrätten hänvisade till domstolens rättspraxis⁴⁴ och erinrade om att det endast är under särskilda omständigheter som det kan leda till ett sådant missbruk när innehavaren av en immateriell rättighet utövar ensamrätten, närmare bestämt när vägran för det första avser en produkt eller en tjänst som är nödvändig för utövandet av en viss verksamhet på en angränsande marknad, för det andra kan leda till att all konkurrens från en angränsande marknad utestängs, för det tredje förhindrar tillkomsten av en ny produkt för vilken det finns en potentiell efterfrågan hos konsumenterna och slutligen när det inte finns sakliga skäl för vägran.

Förstainstansrätten slog i samband med dess prövning av huruvida dessa omständigheter förelåg i det ifrågavarande målet fast att kommissionen inte begått ett uppenbart fel när den ansåg, för det första att konkurrerande operativsystem, för att dessa skall kunna konkurrera med Windows operativsystem för arbetsgruppsservrar på ett livskraftigt sätt, måste ha samma förutsättningar för att interoperera med Windows domänarkitektur som dessa Windowssystem, för det andra att utvecklingen på marknaden visade att det förelåg en risk för eliminering av konkurrensen på marknaden för operativsystem för arbetsgruppsservrar och för det tredje att Microsofts vägran begränsade den tekniska utvecklingen till nackdel för konsumenterna i den mening som avses i artikel 82 andra stycket i EG och att kriteriet avseende tillkomsten av en ny produkt således var uppfyllt i det förevarande fallet. Förstainstansrätten fann slutligen att Microsoft varken hade visat att det förelåg några sakliga skäl för dess vägran att lämna ut information om interoperabilitet eller i tillräcklig mån hade styrkt att utlämnandet av denna information avsevärt skulle påverka bolagets innovationsincitament i negativ riktning.

Vad för det andra gäller missbruket i form av kopplingsförbehållet mellan operativsystemet Windows för datorer och Windows Media Player, fann förstainstansrätten att kommissionens analys av de olika beståndsdelarna i kopplingsförbehållet överensstämde med såväl

⁴⁴ Domstolens dom av den 5 oktober 1988 i mål 238/87, Volvo (REG 1988, s. 6211), av den 6 april 1995 i de förenade målen C-241/91 P och C-242/91 P, RTE och ITP mot kommissionen (Magill) (REG 1995, s. I-743), av den 26 november 1998 i mål C-7/97, Bronner (REG 1998, s. I-7791), och av den 29 april 2004 i mål C-418/01, IMS Health (REG 2004, s. I-5039).

artikel 82 EG som rättspraxis.⁴⁵ Förstainstansrätten erinrade härvid om att dessa beståndsdelar var följande: För det första var huvudprodukten och den kopplade produkten två separata produkter. För det andra innehade det berörda företaget en dominerande ställning på marknaden för huvudprodukten. För det tredje gav företaget konsumenterna ingen möjlighet att välja huvudprodukten utan den kopplade produkten. För det fjärde begränsade det aktuella agerandet konkurrensen.

Vad för det tredje gäller övervakningsmekanismen, som innefattade att en oberoende övervakare skulle utses, slog förstainstansrätten fast att förordning nr 17⁴⁶ inte kan utgöra rättslig grund för beslutet och att kommissionen således överskred sina utrednings- och genomförandebefogenheter. Förstainstansrätten fann att kommissionen, genom att inrätta en sådan mekanism som utan begränsning i tiden ger övervakaren rätt att, oberoende av kommissionen, erhålla bistånd av Microsoft och få tillgång till bolagets information, handlingar, lokaler och anställda liksom till källkoden för de relevanta Microsoftprodukterna och som ger denna övervakare möjlighet att handla på eget initiativ eller på begäran av tredje parter, gick längre än att utse en egen extern expert som rådgivare under en utredning och gav utredningsbefogenheter som endast kommissionen själv kunde utöva. Kommissionen agerade också utöver sin befogenhet när den ålade Microsoft att bära kostnaderna för övervakaren, trots att den inte med stöd av någon bestämmelse i förordning nr 17 kan ålägga företag att bära de kostnader som kommissionen själv har för kontrollen av att korrigerande åtgärder verkställs.

Vad gäller de påförda böterna påpekade förstainstansrätten bland annat att motive-ringsskyldigheten varken innebär något krav på att redovisa sifferuppgifter avseende sättet att beräkna böterna eller, vid fastställandet av utgångsbeloppet för böterna, göra särskiljning mellan de olika fastställda missbruken.

b) Beslut om att avslå klagomål

I domen i det ovannämnda målet *Ufex m.fl. mot kommissionen* erinrade förstainstansrätten om att kommissionen även om den inom ramen för sitt utrymme för skönsmässig bedömning kan besluta att inte pröva ett klagomål till följd av bristande gemenskapsintresse⁴⁷ emellertid inte kan göra detta enbart på grund av att förfarandena har upphört, utan att ha kontrollerat att de konkurrensbegränsande verkningarna inte består och, i förekommande fall, att de påstådda konkurrensbegränsningarnas allvar eller bestående verkningar inte kan medföra att klagomålet är av gemenskapsintresse. Även om de konkurrensbegränsande verkningarna inte finns kvar är kommissionen skyldig att beakta de påstådda överträdelsernas varaktighet och allvar.

⁴⁵ Se, bland annat, förstainstansrättens dom av den 12 december 1991 i mål T-30/89, Hilti mot kommissionen (REG 1991, s. II-1439), och av den 6 oktober 1994 i mål T-83/91, Tetra Pak mot kommissionen (REG 1994, s. II-755; svensk specialutgåva, volym 16, s. 1).

⁴⁶ Se den ovannämnda förordningen.

⁴⁷ Angående begreppet gemenskapsintresse, se även förstainstansrättens dom av den 3 juli 2007 i mål T-458/04, *Au lys de France* mot kommissionen, och av den 12 juli 2007 i mål T-229/05, *AEPI* mot kommissionen (överklagad till domstolen under målnummer C-425/07 P).

Vad gäller prövningen av ett klagomål som omfattas av kommissionens och de nationella myndigheternas delade behörighet, har förstainstansrätten påpekat att varken en subjektiv inställning hos de nationella myndigheterna eller domstolarna att kommissionen vore bättre lämpad att behandla frågan, eller förekomsten av ett samarbete mellan kommissionen och en nationell myndighet, kan medföra att kommissionen blir exklusivt behörig eller att kommissionens beslut i frågan huruvida ärendet är av gemenskapsintresse föregrips. Kommissionen är inte heller skyldig att prioritera ett ärende när en nationell domstol har vilandeförklarat förfarandet i väntan på ett beslut från kommissionen.

c) Tillämpning av artikel 82 EG på korssubventioner

I domen i det ovannämnda målet *Ufex m.fl. mot kommissionen* slog förstainstansrätten fast att korssubventionering, som ett företag i dominerande ställning lämnar från den sektor där det har ett legalt monopol till sitt konkurrensutsatta dotterbolag, inte i sig utgör missbruk av dominerande ställning, oberoende av vilken politik som förs inom den sektor där monopol råder och i den konkurrensutsatta sektorn. Enbart den omständigheten att ett företag har getts en ensamrätt för att kunna utföra en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse innebär nämligen inte att företaget inte får göra vinster på de verksamheter som det har monopol på och hindrar inte att företaget utvidgar sin verksamhet till konkurrensutsatta områden. Förvärv av en del av ett företag och, analogt, korssubventionering kan emellertid ge upphov till problem med avseende på gemenskapens konkurrensregler om de ekonomiska medel som företaget i monopolställning har nyttjat är resultatet av överpriser eller diskriminerande priser eller annat missbruk som har förekommit på den marknad där företaget har monopol. Om ett företag i dominerande ställning fakturerar underpriser för sina tjänster till ett dotterbolag utgör detta följaktligen inte nödvändigtvis ett hinder för konkurrenterna när dotterbolaget använder detta stöd till att göra avsevärda vinster eller betala ut högre utdelning. Samma sak gäller när dotterbolaget anpassar sina priser till konkurrenternas eller gör stora vinster, eftersom ett sådant agerande inte påverkar kundernas val av vem som skall tillhandahålla dem tjänster.

d) Missbruk av dominerande ställning

I domen i målet *Duales System Deutschland mot kommissionen (Der Grüne Punkt)*⁴⁸ slog förstainstansrätten fast att det utgör missbruk av dominerande ställning när ett företag, som driver ett landsomfattande system för insamling och återvinning av förpackningar, kräver att de företag som anlitar detta system skall erlagga en avgift för alla förpackningar som saluförs i Tyskland och som bär företagets symbol, om företagen visar att det inte anlitar systemet för vissa eller alla förpackningar. Det är dock inte uteslutet att företaget kan ta ut en adekvat avgift enbart för användningen av varumärket om det har visats att förpackningen som är försedd med dess symbol har återtagits och återvunnits enligt ett annat system. Användandet av symbolen motsvarar nämligen en tjänst genom att symbolen visar konsumenten att denne har tillgång till systemet.

⁴⁸ Förstainstansrättens dom av den 24 maj 2007 i mål [T-151/01](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-385/07 P).

e) Underpriser

I domen i målet *France Télécom mot kommissionen*⁴⁹ erinrade förstainstansrätten, med stöd av målet *AKZO mot kommissionen*,⁵⁰ om att det finns två olika analysmetoder för att avgöra om ett företag har tillämpat underprissättning. Priser som tillämpas av ett företag i dominerande ställning och som är lägre än de genomsnittliga rörliga kostnaderna skall i sig betraktas som missbruk, eftersom företagets enda intresse av att tillämpa sådana priser måste vara att slå ut sina konkurrenter. Däremot skall priser som är lägre än de genomsnittliga totala kostnaderna men högre än de genomsnittliga rörliga kostnaderna betraktas som missbruk när de fastställs inom ramen för en plan som syftar till att slå ut en konkurrent. Detta uppsåt skall bevisas på grundval av allvarliga och samstämmiga uppgifter. Det ifrågasatta beteendets konkreta verkningar måste emellertid inte bevisas.

I detta avseende kan intäkterna och kostnaderna efter överträdelsen inte vara relevanta för att utvärdera kostnadernas täckningsgrad under den beaktade perioden. I artikel 82 EG avses nämligen den ställning som det aktuella företaget innehade på den gemensamma marknaden vid den tidpunkt då det begick överträdelsen. Det är emellertid inte nödvändigt att som ytterligare bevisning visa att det ifrågavarande företaget hade en verklig möjlighet att återhämta sina förluster.

Förstainstansrätten slog dessutom fast att det inte kan göras gällande att ett dominerande företags rätt att anpassa sina priser till konkurrenternas priser är absolut, i synnerhet när denna rätt skulle leda till att tillämpningen av underprissättning, vilken är förbjuden i fördraget, legitimerades. Även om ett företag i dominerande ställning inte kan fråntas rätten att tillvarata sina egna affärsintressen när dessa hotas och företaget i rimlig omfattning måste få möjlighet att handla följdriktigt, kan ett sådant beteende inte tillåtas när det just har till syfte att förstärka och missbruka denna dominerande ställning.

f) Åtaganden från företag i dominerande ställning

I domen i det ovannämnda målet *Alrosa mot kommissionen* uttalade förstainstansrätten sig för första gången om lagenligheten av ett beslut, genom vilket åtaganden som föreslagits av ett företag i dominerande ställning görs bindande, och om hur ett sådant beslut påverkar tredje part.

Förstainstansrätten konstaterade att ett sådant beslut medför att förfarandet för att konstatera en överträdelse av konkurrensreglerna och vidta sanktionsåtgärder till följd härav upphör. Det kan därför inte likställas med att kommissionen endast godtar ett förslag som parterna i en förhandling frivilligt har formulerat, utan det utgör en tvingande åtgärd som får en överträdelse att upphöra, i samband med vilken kommissionen utövar samtliga de befogenheter som den tillerkänts enligt artiklarna 81 EG och 82 EG, med förbehåll för att erbjudandet om åtaganden undantar kommissionen från skyldigheten att bevisa

⁴⁹ Förstainstansrättens dom av den 30 januari 2007 i mål [T-340/03](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-202/07 P).

⁵⁰ Domstolens dom av den 3 juli 1991 i mål C-62/86 (REG 1991, s. I-3359).

överträdelsen. Genom att ett visst agerande gentemot en tredje part görs bindande, kan ett beslut enligt artikel 9 i förordning nr 1/2003⁵¹ indirekt få en rättslig verkan *erga omnes*, vilken det berörda företaget självt inte skulle ha kunnat uppnå. Kommissionen är enligt förstainstansrätten således ensam upphovsman från och med den tidpunkt då de åtaganden som det berörda företaget erbjudit görs bindande och kommissionen ensam påtar sig ansvaret för dessa. Även om kommissionen förfogar över ett utrymme för skönsmässig bedömning i utövandet av den valmöjlighet som uppställs i förordning nr 1/2003, att antingen göra de åtaganden som föreslagits av de berörda företagen bindande och fatta ett beslut i enlighet med artikel 9 i denna förordning eller följa det förfarande som föreskrivs i artikel 7.1 i nämnda förordning, vilket kräver att en överträdelse konstateras, är den likväl skyldig att iaktta proportionalitetsprincipen.

Vad gäller ett beslut från kommissionen om att undanröja en långvarig handelsförbindelse mellan två företag som är parter i ett avtal som skulle kunna utgöra missbruk av en dominerande ställning, drog förstainstansrätten i förevarande fall den slutsatsen att det nära samband som förelåg mellan de två förfaranden som inletts av kommissionen, på grundval av artiklarna 81 EG och 82 EG, och det förhållande att beslutet uttryckligen hänvisade till det avtalsslutande företaget utan att beslutet var riktat till detsamma, borde ha medfört att detta företag, i förhållande till förfarandet som helhet, beviljades de rättigheter som gäller för ett berört företag i den mening som avses i förordning nr 1/2003, trots att det i strikt mening inte utgjorde ett företag i förfarandet enligt artikel 82 EG. Detta företag hade således en rätt att yttra sig angående de enskilda åtaganden som kommissionen avsåg att göra bindande, och det borde ha getts tillfälle att till fullo utöva denna rättighet.

3. Bidrag inom området för kontroll av företagskoncentrationer

I målet *Sun Chemical Group m.fl. mot kommissionen*⁵² påpekade förstainstansrätten att det enligt riktlinjerna för bedömning av horisontella koncentrationer⁵³ inte krävs att alla omständigheter som nämns i dessa undersöks i samtliga fall, eftersom kommissionen har ett utrymme för skönsmässig bedömning som möjliggör för den att beakta eller underlåta att beakta vissa omständigheter och eftersom den inte är skyldig att ge en detaljerad motivering av bedömningen av vissa aspekter av koncentrationen, som uppenbart är irrelevanta, saknar betydelse eller som den anser uppenbart saknar direkt samband med saken.

I samband med sin prövning skall förstainstansrätten inte endast undersöka huruvida kommissionen har beaktat eller underlåtit att beakta omständigheter som i riktlinjerna har angetts vara relevanta för bedömningen av en koncentrations inverkan, utan den måste också bedöma huruvida de omständigheter som kommissionen eventuellt har underlåtit att beakta kan påverka kommissionens bedömning.

⁵¹ Rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] (EGT L 1, 2003, s. 1).

⁵² Förstainstansrättens dom av den 9 juli 2007 i mål T-282/06.

⁵³ Riktlinjer för bedömning av horisontella koncentrationer enligt koncentrationsförordningen (EUT C 31, 2004, s. 5).

I samband med förstainstansrättens prövning av kommissionens undersökning avseende förekomsten av en överkapacitet på marknaden, fann förstainstansrätten att det inte är nödvändigt, för att den sammanslagna enhetens kunder skall kunna avskräcka denna från att vidta eventuellt konkurrensbegränsande åtgärder, att de kan flytta över sina beställningar till andra leverantörer. Den möjlighet de har att få en stor del av sin efterfrågan tillgodosedd av andra leverantörer kan anses utgöra ett hot om så stora förluster att den sammanslagna enheten avskräcks från att fullfölja en sådan strategi.

4. Beivran av konkurrensbegränsande förfaranden

a) Fördelningen av behörighet

Syftet med förordning nr 1/2003 är bland annat att göra konkurrensmyndigheterna i medlemsstaterna mera delaktiga i tillämpningen av gemenskapens konkurrensregler och i detta syfte bilda ett nätverk av offentliga myndigheter som tillämpar dessa regler i nära samarbete. I detta avseende påpekade förstainstansrätten i domen i det ovannämnda målet *France Télécom mot kommissionen* att kommissionens dominerande roll vid utredningar av överträdelser har behållits i förordning nr 1/2003. I artikel 11.1 i den nämnda förordningen föreskrivs visserligen en huvudregel, enligt vilken kommissionen och de nationella myndigheterna är skyldiga att ha ett nära samarbete. Denna bestämmelse innebär emellertid inte att kommissionen åläggs att avstå från att genomföra en inspektion som rör ett ärende som handläggs parallellt av en nationell konkurrensmyndighet. Av denna bestämmelse följer inte heller att kommissionen, så snart som en nationell konkurrensmyndighet har börjat utreda vissa sakförhållanden, omedelbart är förhindrad att ta över ärendet eller att visa ett preliminärt intresse för ärendet. Tvärtom följer det av skyldigheten till samarbete mellan kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna att dessa åtminstone i inledande skeden, såsom vid utredningen av ett ärende, kan arbeta parallellt.

I artikel 11.6 i förordning nr 1/2003 föreskrivs dessutom att kommissionen, med förbehåll för att den enbart skall samråda med den berörda nationella myndigheten, behåller rätten att inleda ett förfarande i syfte att fatta ett beslut även om denna myndighet redan handlägger ärendet. Förordning nr 1/2003 skall *a fortiori* inte tolkas så, att den i ett sådant fall hindrar kommissionen från att besluta att genomföra en inspektion som endast är en förberedande rättsakt till handläggningen av ett ärende i sak och inte medför att förfarandet formellt inleds.

b) Sekretess avseende kommunikationen mellan en advokat och hans klient

I domen i det ovannämnda målet *Akzo Nobel Chemicals och Akros Chemicals mot kommissionen* prövade förstainstansrätten räckvidden av den princip som bekräftats av domstolen i målet *AM & S mot kommissionen*,⁵⁴ enligt vilken kommissionen skall utöva sina

⁵⁴ Domstolens dom av den 18 maj 1982 i mål 155/79 (REG 1982, s. 1575; svensk specialutgåva, volym 6, s. 405).

undersökningsbefogenheter för att kunna avslöja överträdelser av konkurrensrätten och samtidigt, på vissa villkor, iakttä sekretesskyddet för kommunikationen mellan en advokat och hans klient.

Vad gäller förfarandet vid en undersökning slog förstainstansrätten fast att ett företag har rätt att vägra kommissionens tjänstemän att ens översiktligt ta del av handlingar som företaget påstår är skyddade, under förutsättning att företaget anser att redan en översiktlig granskning är omöjlig utan att avslöja innehållet i handlingarna och det lämnar godtagbara skäl för sin ståndpunkt. Om kommissionen anser att de uppgifter som företaget lämnat inte visar att handlingen skall anses omfattas av sekretess, får kommissionens tjänstemän lägga en kopia av handlingen i ett förseglat kuvert och senare ta med det i syfte att lösa tvisten. Förstainstansrätten fann att ett sådant förfaringssätt medför att risken för att principen om advokatsekretess åsidosätts kan undvikas, samtidigt som kommissionen får möjlighet att alltjämt utöva en viss kontroll över handlingarna och undvika risken för att dessa handlingar förstörs eller manipuleras.

Vad gäller frågan vilka typer av handlingar som skyddas slog förstainstansrätten fast att ett företags interna handlingar skall, även om de inte varit föremål för utbyte med en advokat eller har upprättats för att översändas till en advokat, kunna anses skyddade med hänvisning till advokatsekretessen, under förutsättning att de upprättats uteslutande i syfte att begära juridisk rådgivning från en advokat vid utövandet av rätten till försvar. Däremot är inte enbart den omständigheten att en handling har diskuterats med en advokat tillräcklig för att ett sådant skydd skall vara befogat. Förstainstansrätten tillade att den omständigheten att en handling har upprättats inom ramen för ett program för efterlevnad av konkurrensrättsliga bestämmelser inte i sig medför att handlingen skall skyddas. Sådana program omfattar nämligen, till följd av sin bredd, arbetsuppgifter och information som ofta går vida utöver utövandet av rätten till försvar.

Förstainstansrätten bekräftade dessutom att även om det är så att det i dag är något vanligare att den särskilda roll som bolagsjurister har och skyddet för sekretessen i dennes korrespondens erkänns, jämfört med situationen när domen i målet AM & S meddelades, finns det varken någon enhetlig linje eller någon klar majoritet för detta i medlemsstaternas rättssystem. Det val som domstolen gjorde i det målet, att inte låta kommunikation mellan företag och rådgivare som knutits till företagen genom ett anställningsförhållande omfattas av skyddet, skall alltså upprätthållas.

c) Proportionalitetsprincipen

I domen i målet *CB mot kommissionen*⁵⁵ preciserades under vilka villkor kommissionen kan fatta beslut om att de berörda företagen eller företagssammanslutningarna skall undersökas med stöd av artikel 14.3 i förordning nr 17 (numera artikel 20.4 i förordning nr 1/2003).

⁵⁵ Förstainstansrättens dom av den 12 juli 2007 i mål T-266/03.

Sökanden, en ekonomisk intressegruppering bildad enligt fransk rätt av de främsta franska kreditinstituten i syfte att skapa interoperabilitet av deras betalningssystem med bankkort, gjorde gällande att det beslut genom vilket sökanden skulle underkastas en tvingande undersökning stred mot proportionalitetsprincipen, eftersom en sådan undersökning inte utgjorde en nödvändig och ändamålsenlig åtgärd för att erhålla de uppgifter som kommissionen ville ha. Förstainstansrätten fann att talan inte kunde bifallas på denna grund och erinrade om att kommissionens val mellan de olika instrument som står till dess förfogande för att erhålla uppgifter emellertid inte beror på sådana omständigheter som att situationen är särskilt allvarlig, att saken är ytterst brådskande eller att absolut diskretion krävs, utan på behovet av en lämplig utredning, med hänsyn till särdragen i varje fall. Förstainstansrätten fann att syftet med det angripna beslutet i förevarande fall var att samla information om vissa franska storbankers påstådda avsikt att inte ge ut betalkort till eventuella nya aktörer på den franska marknaden och att utbyta sådan konfidentiell affärsinformation som kommissionen ansåg sig kunna finna i sökandens lokaler. Mot bakgrund av både den eftersökta informationens art och dessa bankers roll i sammanslutningens struktur, slog förstainstansrätten fast att kommissionens val inte stred mot proportionalitetsprincipen, eftersom det med svårighet kunde tänkas att denna institution skulle kunna få ut informationen på något annat sätt än genom ett beslut att inleda ett undersökningsförfarande.

d) Offentliggörande av kommissionens beslut och oskuldspresumtion

I domen i det ovannämnda målet *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse mot kommissionen* utvecklade förstainstansrätten de principer som den slog fast i sin dom i målet *Bank Austria Creditanstalt mot kommissionen*⁵⁶ vad gäller dels kommissionens befogenhet att offentliggöra sina beslut, dels tystnadsplikten, och den slog fast att dessa begrepp skall tolkas mot bakgrund av principen om oskuldspresumtion.

Sökanden åberopade sistnämnda princip och gjorde gällande att offentliggörandet av peroxidbeslutet var rättsstridigt, eftersom det innehöll konstateranden avseende sökandens påstådda överträdelse. I detta avseende fann förstainstansrätten att även om, enligt domen i det ovannämnda målet *Bank Austria Creditanstalt mot kommissionen*, ett företags intresse av att detaljerna rörande det konkurrensbegränsande beteende som kommissionen anklagat bolaget för inte offentliggörs för allmänheten inte förtjänar något särskilt skydd, förutsätter tillämpningen av denna rättspraxis att den konstaterade överträdelsen finns med i beslutet, eftersom detta är nödvändigt för att företaget skall kunna väcka talan mot beslutet. Eftersom peroxidbeslutet inte uppfyllde detta villkor gentemot sökanden slog förstainstansrätten fast att konstaterandena avseende sökanden inte var lagligen fastställda och således inte kunde offentliggöras. En sådan situation strider nämligen mot principen om oskuldspresumtion och innebär ett åsidosättande av tystnadsplikten, vilken medför ett krav på att respekten för sökandens anseende och värdighet säkerställs.

⁵⁶ Förstainstansrättens dom av den 30 maj 2006 i mål T-198/03 (REG 2006, s. II-1429).

Statligt stöd

1. Materiella bestämmelser

a) Villkoren för att åtgärder skall anses utgöra statligt stöd

Frågan huruvida åtgärder skall anses utgöra statligt stöd har behandlats i olika domar från förstainstansrätten under det gångna året. Bland annat i domen i målet *Olympiaki Aeroporia Ypiresies mot kommissionen*,⁵⁷ i vilken förstainstansrätten delvis ogiltigförklarade ett kommissionsbeslut om bland annat förordnande om återkrav av ett stöd som, för Republiken Greklands del, bestod i att ha tolererat uteblivna betalningar av mervärdesskatt på bränslen och reservdelar till flygplan. Förstainstansrätten ansåg att kommissionen hade underlåtit att pröva huruvida en sådan utebliven betalning verkligen innebar en sådan ekonomisk fördel att den skulle kunna kvalificeras som statligt stöd. Mervärdesskatten är i princip neutral i konkurrenshänseende då den antingen kan dras av som ingående mervärdesskatt eller återfås efter en kortare tid, varför den enda fördel som sökanden eventuellt kom i åtnjutande av var en likviditetsmässig fördel genom att utbetalningen av den ingående mervärdesskatten kunde skjutas upp tillfälligt. Förstainstansrätten ansåg emellertid att utebliven betalning av mervärdesskatt inte var tillräckligt för att presumera att sökanden gynnats i den mening som avses i artikel 87 EG.

I domen i målet *Bouygues och Bouygues Télécom mot kommissionen*⁵⁸ fastställde förstainstansrätten kommissionens beslut, enligt vilket en nationell åtgärd genom vilken de avgifter som dessa skulle betala för UMTS-licenser sänktes (UMTS – Universal Mobile Telecommunications System) i syfte att anpassa villkoren för erhållande av alla licenser inte ansågs utgöra statligt stöd, eftersom det inte förelåg någon selektiv fördel för vissa operatörer. Att åtgärden innebar en förlust av statliga medel räckte inte för att fastställa att det förelåg statligt stöd då förlusten var en ofrånkomlig följd av systemets struktur och gemenskapsreglerna för telekommunikationstjänster, som bygger på likabehandling av operatörer vid tilldelning av tillstånd och vid fastställande av eventuella avgifter. Förstainstansrätten påpekade dessutom att den potentiella fördelen med att licenser tilldelats tidigare till de första operatörerna inte hade gynnats de berörda i förevarande mål på grund av den försenade utbyggnaden av UMTS-nätet.

b) Motiveringsskyldighet

I domen i målet *Irland m.fl. mot kommissionen*⁵⁹ ogiltigförklarade förstainstansrätten kommissionens beslut om befrielse från punktskatt på mineraloljor som används som bränsle vid framställningen av aluminiumoxid i vissa områden i Irland, Frankrike och Italien,

⁵⁷ Förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål [T-68/03](#).

⁵⁸ Förstainstansrättens dom av den 4 juli 2007 i mål [T-475/04](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-431/07 P).

⁵⁹ Förstainstansrättens dom av den 12 december 2007 i de förenade målen [T-50/06](#), [T-56/06](#), [T-60/06](#), [T-62/06](#) och [T-69/06](#).

genom att ex officio fastställa att motiveringen var bristfällig med hänsyn till att stödet inte hade betraktats som "befintligt stöd" enligt förordning nr 659/1999.⁶⁰ Enligt artikel 1 b v i nämnda förordning är stöd att betrakta som befintligt när det kan fastställas att det inte utgjorde något stöd när det infördes men senare blev ett stöd på grund av utvecklingen av den gemensamma marknaden, utan att medlemsstaten företagit någon ändring. Förstainstansrätten fann att, i enlighet med gemenskapsbestämmelserna om punktskatter, de omstridda undantagen hade beviljats och förlängts genom flera radsbeslut fattade på förslag av kommissionen. Förstainstansrätten kom därför fram till att kommissionen, som inte hade betraktat stödet i fråga som ett befintligt stöd enligt ovannämnda bestämmelse i förordning nr 659/1999, inte kunde nöja sig med att ange att bestämmelsen i fråga inte var tillämplig i förevarande fall.

Med domen i det ovannämnda målet *Salvat père et fils m.fl. mot kommissionen* har förstainstansrättens praxis angående kravet på motivering av kommissionens beslut i fråga om olika åtgärder som av institutionen bedömts utgöra statligt stöd enligt artikel 87 EG förfinats. Förstainstansrätten fastslog i denna dom att den omständigheten att kommissionen i sitt beslut gör en helhetsbedömning av villkoren för tillämpning av artikel 87 EG inte i sig kan anses strida mot motiveringsskyldigheten, särskilt som de berörda åtgärderna omfattas av ett och samma åtgärdsprogram.

I domen i målet *Département du Loiret mot kommissionen*⁶¹ fann förstainstansrätten däremot att ett kommissionsbeslut genom vilket ett statligt stöd som utbetalats rättsstridigt till ett företag i form av en överlåtelse av iordningställd mark till ett förmånligt pris förklarades oförenligt med den gemensamma marknaden var bristfälligt motiverat. Förstainstansrätten menade att detta beslut saknade nödvändiga upplysningar om beräkningsmetoden för det belopp som skulle återkrävas, i synnerhet med avseende på tillämpningen av en sammansatt ränta i syfte att beräkna stödets nuvärde.

c) Återkrav

Kommissionen har med stöd av den rättspraxis som återges och som stadfästs i artike 13.1 i förordning nr 659/1999 rätt att fatta beslut på grundval av de uppgifter som finns tillgängliga när en medlemsstat inte fullgör sin samarbetsplikt och låter bli att lämna de upplysningar som kommissionen begärt i syfte att pröva huruvida ett stöd är förenligt med den gemensamma marknaden. I domen i målet *MTU Friedrichshafen mot kommissionen*⁶² fastställde förstainstansrätten att även om artikel 13.1 i nämnda förordning ger kommissionen möjlighet att, efter att ha iakttagit de processuella krav som fastställs däri, fatta ett beslut om ett stöds oförenlighet på grundval av tillgängliga uppgifter och i förekommande fall förplikta medlemsstaten att återkräva stödet hos stödmottagaren, är

⁶⁰ Rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [88 EG] (EGT L 83, s. 1).

⁶¹ Förstainstansrättens dom av den 29 mars 2007 i mål [T-369/00](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-295/07 P).

⁶² Förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål [T-196/02](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-520/07 P).

det inte tillåtet för densamma att förplikta ett visst företag att, ens solidariskt, återbetala en viss del av ett stöd som förklarats vara oförenligt, när överföringen av de statliga medel som nämnda företag påstås ha mottagit bygger på ett antagande.

Förstainstansrätten underströk i domen i målet *Scott mot kommissionen*⁶³ att syftet med kravet på återbetalning av ett olagligt stöd inte är att påföra en sanktionsåtgärd som inte föreskrivs i gemenskapsrätten, utan att förmånstagaren skall förlora den fördel som han har haft på marknaden i förhållande till sina konkurrenter och att den situation som förelåg innan stödet lämnades återställs. Kommissionen kan således inte vare sig, av förbarmande över stödmottagaren, kräva återbetalning av ett lägre belopp än värdet av det stöd som lämnats eller, för att understryka sitt missnöje med hänsyn till hur allvarlig olagligheten är, kräva återbetalning av ett högre belopp än detta värde.

d) Rättsreglernas tillämpning i tiden

I domen i målet *Freistaat Sachsen mot kommissionen*⁶⁴ prövade förstainstansrätten en talan om ogiltigförklaring av ett kommissionsbeslut angående en stödordning som myndigheter i delstaten Sachsen hade infört till fördel för små och medelstora företag. Förstainstansrätten godtog sökandens resonemang, enligt vilket kommissionen borde ha prövat den aktuella stödordningen enligt de vid anmälan gällande bestämmelserna och inte enligt de bestämmelser som trädde i kraft efter anmälan. Med hänsyn till att den ursprungliga stödanmälan, vilken lämnades in före ikraftträdandet av sistnämnda förordning, var fullständig, fann förstainstansrätten att det inte var tillåtet att tillämpa en ny bestämmelse angående förenligheten av ett statligt stöd på ett stöd som anmälts före bestämmelsens ikraftträdande annat än om det framgår av den nya förordningens lydelse, syfte eller struktur att den får tillämpas retroaktivt och, i förekommande fall, om skyddet för de berörda personernas berättigade förväntningar har iakttagits.

2. Handläggningsregler

I domen i det ovannämnda målet *Scott mot kommissionen* fastställde förstainstansrätten att även om stödmottagaren inte i någon bestämmelse avseende förfarandet för kontroll av statligt stöd enligt artikel 88 EG ges en särskild roll bland dem som är berörda och även om denne inte har ställning som part i detta förfarande, kan kommissionen, med hänsyn till sin skyldighet att vidta en snabb och opartisk granskning av ärendet, under vissa omständigheter vara tvungen att beakta de synpunkter från stödmottagaren som har lämnats efter utgången av den tidsfrist som de berörda har medgetts i beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet.

⁶³ Förstainstansrättens dom av den 29 mars 2007 i mål [T-366/00](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-290/07 P).

⁶⁴ Förstainstansrättens dom av den 3 maj 2007 i mål [T-357/02](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-334/07 P).

I denna dom klargjorde förstainstansrätten även sin rättspraxis enligt vilken lagenligheten av ett beslut av kommissionen avseende statligt stöd skall bedömas mot bakgrund av den information som kommissionen kunde ha tillgång till när den antog beslutet. En sökande kan följaktligen inte åberopa faktiska omständigheter som kommissionen inte har känt till och som det inte har lämnats upplysningar om under det formella granskningsförfarandet. Förstainstansrätten tillade att det av denna rättspraxis inte följer att den bevisning som åberopats av stödmottagaren i en talan om ogiltigförklaring inte får beaktas vid bedömningen av huruvida kommissionens beslut är lagenligt, när den har åberopats på ett giltigt sätt vid kommissionen under det administrativa förfarande som föregått antagandet av beslutet och kommissionen har uteslutit denna bevisning av skäl som inte har motiverats.

I den talan som gav upphov till domen i målet *Tirrenia di Navigazione m.fl. mot kommissionen*⁶⁵ yrkade sökandena ogiltigförklaring av kommissionen beslut att inleda det formella granskningsförfarandet av ett statligt stöd som beviljats italienska sjöfartsföretag. Domstolen hade redan prövat de viktigaste sakfrågorna i ett mål som hade samband med ovannämnda mål,⁶⁶ varför förstainstansrätten fastställde att det ankom på denna att pröva huruvida den lösning som domstolen hade valt kunde överföras på det aktuella målet i den mån de argument som sökandena hade anfört skiljde sig från dem som domstolen redan hade prövat och i den mån sökandena i förstainstansrätten inte hade beretts tillfälle att höras i domstolen, eftersom enskilda inte har rätt att intervensera i den typen av tvister vid nämnda domstol.

Med hänvisning till domstolens rättspraxis angående räckvidden av förbudet att döma utöver vad som har yrkats⁶⁷ fastställde förstainstansrätten dessutom att det, när svarandeinstitutionen underlåter att åberopa en rättslig omständighet som är ägnad att fastställa den omtvistade rättsaktens lagenlighet, ankommer på gemenskapsdomstolen att beakta en sådan omständighet för att undvika att en laglig rättsakt ogiltigförklaras. Förstainstansrätten skall således ex officio beakta den omständigheten att berörd tredje part inte kan uppnå ogiltigförklaring av beslutet på grundval av uppgifter som inte har lämnats till kommissionen av de nationella myndigheterna under det administrativa förfarandet och avvisa talan.

⁶⁵ Förstainstansrättens dom av den 20 juni 2007 i mål [T-246/99](#).

⁶⁶ Domstolens dom av den 9 oktober 2001 och av den 10 maj 2005 i mål C-400/99, Italien mot kommissionen (REG 2001, s. I-7303 respektive REG 2005, s. I-3657).

⁶⁷ Domstolens beslut av den 13 juni 2006 i mål C-172/05 P, Mancini mot kommissionen (REG 2006, s. I-77).

EKSG-fördragets upphörande

I en rad domar⁶⁸ som meddelats detta år klargörs konsekvenserna av EKSG-fördragets upphörande med avseende på kommissionens behörighet att fastställa brott mot konkurrensreglerna på områden som reglerats av nämnda fördrag.

Förstainstansrätten fann att det faktum att EG-fördraget har ersatt EKSG-fördraget som rättslig ram utgjorde en del av enhetligheten och kontinuiteten i gemenskapens rättsordning och syftena med densamma, som förutsätter att Europeiska gemenskapen säkerställer att de rättigheter och skyldigheter som följer av EKSG-fördraget iakttas. Strävan efter en icke snedvriden konkurrens inom de sektorer som ursprungligen omfattades av den gemensamma marknaden för kol och stål avbryts inte i och med EKSG-fördragets upphörande. Nämnda mål eftersträvas nämligen också inom ramen för EG-fördraget. Med andra ord omfattas de områden som tidigare omfattades av EKSG-fördraget – *lex specialis* – från och med den 24 juli 2002 automatiskt av tillämpningsområdet för EG-fördraget – *lex generalis*.

Förstainstansrätten förklarade emellertid att institutionerna, inom ramen för varje fördrag, endast är behöriga att utöva de befogenheter som fördraget tilldelar dem. Däremot kan de principer som styr övergångsbestämmelser om rättsreglernas tillämpning i tiden leda till en tillämpning av materiella bestämmelser som inte längre är giltiga när en gemenskapsinstitution antar en rättsakt.

Det var med tillämpning av dessa principer som förstainstansrätten i domen i målet *SP m.fl. mot kommissionen* ogiltigförklarade ett beslut som kommissionen hade antagit efter EKSG-fördragets upphörande med stöd av artikel 65.4 och 65.5 KS och inte med stöd av motsvarande bestämmelser i förordning nr 17⁶⁹ i syfte att fastställa en överträdelse av artikel 65.1 KS som flera italienska tillverkare av armeringsjärn hade gjort sig skyldiga till och att ålägga de berörda företagen böter.

I domen i målet *González och Díez mot kommissionen* däremot fastställde förstainstansrätten att det var med rätta som kommissionen, efter EKSG-fördragets upphörande, fattade beslut med stöd av artikel 88.2 EG i fråga om statligt stöd som beviljats på områden som omfattades av tillämpningsområdet för nämnda fördrag med avseende på situationer som uppstått innan EKSG-fördraget upphörde att gälla. Vad gäller de materiella reglerna fastställde förstainstansrätten emellertid att kommissionen inte hade rätt att pröva det omtvistade stödet enligt en förordning som antagits med stöd av EG-fördraget.

⁶⁸ Förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål [T-25/04](#), González och Díez mot kommissionen, och av den 25 oktober 2007 i de förenade målen [T-27/03](#), [T-46/03](#), [T-58/03](#), [T-79/03](#), [T-80/03](#), [T-97/03](#) och [T-98/03](#), SP m.fl. mot kommissionen. De frågor som behandlas i sistnämnda dom behandlas även i andra domar meddelade samma dag i mål [T-45/03](#), Riva Acciaio mot kommissionen, i mål [T-77/03](#), Feralpi Siderurgica mot kommissionen, och i mål [T-94/03](#), Ferriere Nord mot kommissionen.

⁶⁹ Ovannämnd förordning.

Gemenskapsvarumärken

Även detta år har avgörandena angående tillämpningen av förordning nr 40/94⁷⁰ varit mycket talrika (128), motsvarande 32 procent av de mål som förstainstansrätten avgjorde.

1. Absoluta registreringshinder

Av totalt 68 mål beträffande absoluta registreringshinder meddelade förstainstansrätten tre domar om ogiltigförklaring.⁷¹ I den första domen, som meddelades i målet *Kustom Musical Amplification mot harmoniseringsbyrån (formen på en gitarr)*, fann förstainstansrätten att rätten att yttra sig och motiveringsskyldigheten hade åsidosatts. Webbplatserna som låg till grund för det beslut om avslag på ansökan om registrering av det sökta varumärket som fattas av Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (nedan kallad harmoniseringsbyrån) var nämligen inte åtkomliga genom de webbadresser som harmoniseringsbyrån hade meddelat sökanden innan den antog sitt beslut.

I domen i målet *IVG Immobilien mot harmoniseringsbyrån (I)* ansåg förstainstansrätten att den analys som föranledde harmoniseringsbyrån att avslå ansökan om registrering av ett figurkännetecken bestående av bokstaven "I", för flera finansiella tjänster och fastighets-tjänster, var otillräcklig. Förstainstansrätten ansåg bland annat att harmoniseringsbyrån i stället för att grunda sitt beslut på att det ifrågavarande kännetecknet var banalt borde ha undersökt huruvida detta kännetecken skulle kunna medföra att omsättningskretsen konkret kunde särskilja varumärkessökandens tjänster från konkurrenternas.

Slutligen fann förstainstansrätten i domen i målet *Bang & Olufsen mot harmoniseringsbyrån (formen på en högtalare)* att formen på en högtalare, mot bakgrund av bland annat den särskilt noggranna undersökning som konsumenterna vidtar vid köp av en vara av bestående och teknisk karaktär och med hänsyn till det estetiska helhetsintrycket, kan registreras som tredimensionellt varumärke. Förstainstansrätten preciserade dessutom att trots att det inte är något nödvändigt villkor (*conditio sine qua non*) för registrering att varumärket har speciella eller originella egenskaper, kan sådana egenskaper inte desto mindre ge ett varumärke den nödvändiga graden av distinktivitet som det annars skulle ha saknat.

I domen i målet *Neumann mot harmoniseringsbyrån (formen på ett mikrofonhuvud)*⁷² fastställde förstainstansrätten däremot harmoniseringsbyråns avslag på ansökan om

⁷⁰ Rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken (EGT L 11, 1994, s. 1; svensk specialutgåva, område 17, volym 2, s. 3).

⁷¹ Förstainstansrättens dom av den 7 februari 2007 i mål [T-317/05](#), *Kustom Musical Amplification mot harmoniseringsbyrån (formen på en gitarr)*, av den 13 juni 2007 i mål [T-441/05](#), *IVG Immobilien mot harmoniseringsbyrån (I)*, och av den 10 oktober 2007 i mål [T-460/05](#), *Bang & Olufsen mot harmoniseringsbyrån (formen på en högtalare)*.

⁷² Förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål [T-358/04](#), *Neumann mot harmoniseringsbyrån (formen på ett mikrofonhuvud)*.

registrering av formen på ett mikrofonhuvud som gemenskapsvarumärke. Även om genomsnittskonsumenten av de berörda varorna troligen ägnar varornas tekniska eller estetiska detaljer särskild uppmärksamhet, betyder det inte automatiskt att genomsnittskonsumenten uppfattar att de fungerar som varumärken. Dessutom kan särskiljningsförmåga inte härledas från den omständigheten att de konkurrerande företagen har förmåtts upphöra med tillverkningen eller försäljningen av varor med en liknande form.

2. Relativa registreringshinder

a) Varor som kompletterar varandra

I domen i målet *El Corte Inglés mot harmoniseringsbyrån – Bolaños Sabri (PiraÑAM diseño original Juan Bolaños)*⁷³ ogiltigförklarade förstainstansrätten harmoniseringsbyråns beslut, enligt vilket det inte fanns någon likhet mellan å ena sidan kläder, fotbeklädnader och huvudbonader och å andra sidan sådana varor i läder som handväskor, portmonnäer och plånböcker. Vid bedömningen av huruvida dessa varor kompletterar varandra skall hänsyn nämligen tas till att de även kan fylla en estetisk funktion genom att tillsammans bidra till konsumenternas image. Hur sambanden mellan de aktuella varorna uppfattas skall således bedömas mot bakgrund av ett eventuellt krav på samordning av de olika beståndsdelarna i denna image när varorna designas eller förvärvas. Denna uppfattning kan ge intryck av att ett och samma företag ansvarar för tillverkningen av dessa varor.

Avseende samma fråga fann förstainstansrätten i två andra domar dels att det inte är tillräckligt att å ena sidan vinglas, karaffer och dekanteringskärl och å andra sidan vin kompletterar varandra för att varorna i fråga skall anses vara av liknande slag, dels att den omständigheten att det finns en uppenbar skillnad mellan parfymervaror och lädervaror inte påverkas av att de eventuellt kompletterar varandra i estetiskt hänseende.⁷⁴

b) Invändningar avseende andra kännetecken än äldre varumärken

Med stöd av artikel 8.4 i förordning nr 40/94 är det möjligt att framställa en invändning mot registrering av ett gemenskapsvarumärke under åberopande av ett annat kännetecken än ett äldre varumärke. Med anledning av en tvist mellan det tjeckiska bolaget Budějovický Budvar och det amerikanska bolaget Anheuser-Busch angående gemenskapsvarumärkena BUDWEISER och BUD, preciserade förstainstansrätten omfattningen av rättigheterna enligt

⁷³ Förstainstansrättens dom av den 11 juli 2007 i mål [T-443/05](#).

⁷⁴ Förstainstansrättens dom av den 11 juli 2007 i mål [T-263/03](#), Mülhens mot harmoniseringsbyrån – Conceria Toska (TOSKA). Samma analys förekommer i förstainstansrättens domar av den 11 juli 2007 i mål [T-28/04](#), Mülhens mot harmoniseringsbyrån – Cara (TOSKA LEATHER), och mål [T-150/04](#), Mülhens mot harmoniseringsbyrån – Minoronzoni (TOSCA BLU).

denna bestämmelse.⁷⁵ Förstainstansrätten fann att Budějovický Budvar inte kunde åberopa ursprungsbeteckningar för öl som bolaget tidigare hade registrerat i Frankrike enligt Lissabonöverenskommelsen om skydd för ursprungsbeteckningar till stöd för en invändning mot de registreringsansökningar som Anheuser-Busch hade lämnat in för varor av samma eller liknande slag. Även om skyddet enligt Lissabonöverenskommelsen enligt fransk rätt också omfattar fall där varorna inte är av liknande slag, krävs det inte desto mindre att tredje mans användning av de omtvistade kännetecknen kan leda till att otillbörlig fördel dras av att de ifrågavarande ursprungsbeteckningarna är notoriskt kända i Frankrike eller att denna notorietet försvagas, vilket Budějovický Budvar inte hade styrkt.

c) Det äldre varumärkets renommé

Enligt artikel 8.5 i förordning nr 40/94 har innehavaren av ett äldre känt varumärke rätt att invända mot ansökan om registrering av ett liknande eller identiskt varumärke, även om det sistnämnda endast avser andra varor eller tjänster än dem för vilka det äldre varumärket är registrerat.

I domen i målet *Sigla mot harmoniseringsbyrån – Elleni Holding (VIPS)*⁷⁶ prövades frågan huruvida den omständigheten att ordmärket VIPS, avseende bland annat en snabbmatskedja, var känt kunde vara till hinder för registrering av bland annat varumärket VIPS för datorprogrammeringstjänster avsedda för hotell eller restauranger. Förstainstansrätten preciserade att det föreligger risk för att det sökta varumärket skall dra otillbörlig fördel av det äldre varumärkets särskiljningsförmåga eller renommé när konsumenten, utan att vederbörande nödvändigtvis tar miste i fråga om den berörda varans eller tjänstens kommersiella ursprung, tilltalas av det sökta varumärket i sig och köper den vara eller tjänst som det avser på grund av att varan eller tjänsten bär detta varumärke, som är identiskt med eller liknar ett äldre känt varumärke. Denna bedömning skiljer sig således från bedömningen av huruvida det föreligger risk för förväxling beträffande den aktuella varans eller tjänstens kommersiella ursprung. Med hänsyn till att de nödvändiga villkoren inte var uppfyllda ansåg förstainstansrätten att talan inte kunde bifallas på denna grund.

I domen i målet *Aktieselskabet af 21. november 2001 mot harmoniseringsbyrån – TDK Kabushiki Kaisha (TDK)*⁷⁷ fann förstainstansrätten däremot att den omständigheten att det äldre varumärket TDK, avseende apparater för inspelning av ljud och bilder, hade en större särskiljningsförmåga på grund av det renommé det förvärvat innebar att dess innehavare med framgång kunde invända mot registreringen av samma varumärke för sportkläder. Eftersom det äldre varumärket användes för sponsringsverksamhet, bland annat i samband

⁷⁵ Förstainstansrättens domar av den 12 juni 2007 i de förenade målen [T-57/04](#) och [T-71/04](#), Budějovický Budvar och Anheuser-Busch mot harmoniseringsbyrån (AB GENUINE Budweiser KING OF BEERS), de förenade målen [T-53/04–T-56/04](#), [T-58/04](#) och [T-59/04](#), Budějovický Budvar mot harmoniseringsbyrån – Anheuser-Busch (BUDWEISER), och de förenade målen [T-60/04–T-64/04](#), Budějovický Budvar mot harmoniseringsbyrån – Anheuser-Busch (BUD).

⁷⁶ Förstainstansrättens dom av den 22 mars 2007 i mål [T-215/03](#).

⁷⁷ Förstainstansrättens dom av den 6 februari 2007 i mål [T-477/04](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-197/07 P).

med sport, förelåg det nämligen en framtida risk, som inte var hypotetisk, för att sökanden kunde dra otillbörlig fördel av det äldre varumärkets anseende. Dessutom preciserade förstainstansrätten i domen i målet *Antartica mot harmoniseringsbyrån – Nasdaq Stock Market (nasdaq)*⁷⁸ att förekomsten av en sådan risk kan styrkas bland annat på grundval av logiska slutledningar till följd av en sannolikhetsanalys samt med beaktande av vad som är brukligt i den relevanta kommersiella sektorn och av samtliga övriga omständigheter i det ifrågavarande fallet.

3. Ogiltighetsförfaranden

Enligt artikel 51 och följande artiklar i förordning nr 40/94 kan en ansökan om att redan registrerade gemenskapsvarumärken skall ogiltigförklaras lämnas in till harmoniseringsbyrån. Av de tre mål som förstainstansrätten under referensperioden prövade i denna fråga ledde två till ogiltigförklaring,⁷⁹ och i den ena av dessa två domar (domen i målet *La Perla mot harmoniseringsbyrån – Worldgem Brands (NIMEI LA PERLA MODERN CLASSIC)*) erinrade förstainstansrätten om att det inte är nödvändigt att det föreligger en risk för förväxling för att artikel 8.5 i förordning nr 40/94 skall kunna tillämpas.

Det andra målet som resulterade i en dom om ogiltigförklaring (domen i målet *Consortio per la tutela del formaggio Grana Padano mot harmoniseringsbyrån – Biraghi (GRANA BIRAGHI)*) avsåg frågan huruvida det skydd som den skyddade ursprungsbeteckningen (nedan kallad SUB) grana padano har genom förordning nr 2081/92⁸⁰ motiverade ogiltigförklaring av varumärket GRANA BIRAGHI. Efter att ha erinrat om att förordning nr 40/94 inte får tillämpas på ett sådant sätt att skydd som meddelats för SUB påverkas, fann förstainstansrätten att harmoniseringsbyrån är skyldig att avslå ansökningar om registrering av, eller ogiltigförklara, varumärken som innehåller en skyddad beteckning för varor som inte omfattas av registreringen eller som innebär obehörigt bruk, imitation eller anspelning på en SUB. Harmoniseringsbyrån skall i detta hänseende göra en utförlig analys och undersöka om det sökta varumärket bara innehåller en generisk beståndsdel av en SUB. Denna undersökning skall grunda sig på uppgifter av rättslig, ekonomisk, teknisk, historisk, kulturell och social natur, berörd nationell lagstiftning och gemenskapslagstiftning samt genomsnittskonsumentens uppfattning av beteckningen (eventuellt fastställd genom marknadsundersökningar). I det aktuella målet slog förstainstansrätten fast att överklagandenämnden felaktigt hade funnit att beteckningen grana var generisk och att förekomsten av den skyddade ursprungsbeteckningen grana padano inte utgjorde hinder mot registreringen av varumärket GRANA BIRAGHI.

⁷⁸ Förstainstansrättens dom av den 10 maj 2007 i mål [T-47/06](#) (överklagad till domstolen under målnummer C-320/07 P).

⁷⁹ Förstainstansrättens dom av den 16 maj 2007 i mål [T-137/05](#), *La Perla mot harmoniseringsbyrån – Worldgem Brands (NIMEI LA PERLA MODERN CLASSIC)*, och av den 12 september 2007 i mål [T-291/03](#), *Consortio per la tutela del formaggio Grana Padano mot harmoniseringsbyrån – Biraghi (GRANA BIRAGHI)*.

⁸⁰ Rådets förordning (EEG) nr 2081/92 av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EGT L 208, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 43, s. 153).

4. Form- och förfarandefrågor

a) Förfarandet vid invändningsenheten

Förstainstansrätten slog fast att nödvändiga formkrav var uppfyllda vid en invändning i vilken det endast angavs att denna grundade sig på att det föreligger risk för förväxling, eftersom denna uppgift var tillräcklig för att harmoniseringsbyrån och sökanden skulle få reda på vilken grund som invändaren åberopade.⁸¹ Förstainstansrätten preciserade likaså att den dag då harmoniseringsbyrån tar emot ett ofullständigt meddelande om invändning via fax skall beaktas med avseende på invändningsfristen om invändaren på eget initiativ skyndsamt lämnar in en fullständig version av meddelandet till harmoniseringsbyrån.⁸²

Vad beträffar prövningar av invändningar i sak, påpekade förstainstansrätten att en invändningsenhet skall vidta en sådan prövning även om det i förklaringen till invändningen endast anges "Risk för förväxling" och redogörelsen av grunderna för invändningen inte kan beaktas av invändningsenheten, eftersom de getts in på ett annat språk än det som använts i invändningen. Den omständigheten att översättning saknas medför inte att invändningen skall avslås i sak. Vid prövningen skall emellertid hänsyn endast tas till innehållet i registreringsansökan, i registreringen av det äldre varumärket och i den del av invändningen som upprättats på det språk som använts i invändningen.⁸³ Förstainstansrätten fann vidare att invändningsenheten inte är skyldig att fastställa någon tidsfrist inom vilken den berörda parten skall avhjälpa bristen. Invändningsenheten har således rätt att inte beakta bevismaterial som invändaren inte har lämnat in i rätt tid på lämpligt språk.⁸⁴

b) Funktionell kontinuitet

Förstainstansrätten ogiltigförklarade under referensperioden tre beslut från överklagandenämnderna i vilka dessa inte hade beaktat omständigheter och bevis som parterna inte hade gett in till invändningsenheterna i rätt tid.⁸⁵ I överensstämmelse med domstolens senare rättspraxis⁸⁶ fann förstainstansrätten att överklagandenämnden, även om en part inte har någon ovillkorlig rätt att kräva att för sent inlämnade omständigheter och bevis skall beaktas, har ett utrymme för skönsmässig bedömning för att avgöra huruvida

⁸¹ Förstainstansrättens dom av den 16 januari 2007 i mål [T-53/05](#), Calavo Growers mot harmoniseringsbyrån – Calvo Sanz (Calvo).

⁸² Förstainstansrättens dom av den 15 maj 2007 i de förenade målen [T-239/05](#), [T-240/05–T-247/05](#), [T-255/05](#), [T-274/05](#) och [T-280/05](#), Black & Decker mot harmoniseringsbyrån – Atlas Copco (bland annat tredimensionell återgivning av ett svart och gult elverktyg).

⁸³ Se domen i målet Calvo (ovan fotnot 81).

⁸⁴ Förstainstansrättens dom av den 11 juli 2007 i mål [T-192/04](#), Flex Equipos de Descanso mot harmoniseringsbyrån – Leggett & Platt (LURA-FLEX).

⁸⁵ Förstainstansrättens dom i målet LURA-FLEX (ovan fotnot 84) liksom förstainstansrättens dom av den 4 oktober 2007 i mål [T-481/04](#), Advance Magazine Publishers mot harmoniseringsbyrån – Capela & Irmãos (VOGUE), och av den 6 november 2007 i mål [T-407/05](#), SAEME mot harmoniseringsbyrån – Racke (REVIAN's).

⁸⁶ Domstolens dom av den 13 mars 2007 i mål C-29/05 P, harmoniseringsbyrån mot Kaul, REG 2007, s. I-2213.

omständigheterna och bevisningen i fråga skall beaktas när den fattar sitt beslut, såvida inget annat föreskrivs. Beslut i detta hänseende skall därför vara vederbörligen motiverade och innehålla en bedömning dels av huruvida det som har inletts för sent vid ett första påseende förefaller kunna få en faktisk inverkan på utgången i invändningsförfarandet, dels av huruvida det föreligger några hinder för ett sådant beaktande med hänsyn till på vilket stadium i förfarandet som omständigheterna och bevisningen har getts in och under vilka omständigheter det har skett. I ett annat mål⁸⁷ konstaterade förstainstansrätten att de bestämmelser som var tillämpliga innebar att överklagandenämnden inte hade något utrymme för skönsässig bedömning och att överklagandenämnden hade fog för sitt beslut att inte beakta den bevisning om verkligt bruk av det äldre varumärket som invändaren hade lämnat in för sent till invändningsenheten.

Såvitt avser motiveringsskyldigheten betonade förstainstansrätten att när en överklagandenämnd har fastställt invändningsenhetens beslut i dess helhet utgör nämnda beslut liksom motiveringen därtill del av det sammanhang i vilket överklagandenämnden har antagit sitt beslut.⁸⁸

Förstainstansrätten påpekade också att en överklagandenämnd som finner att det saknas grund för en invändning om relativa registreringshinder, vilken har godtagits av en invändningsenhet, är skyldig att pröva de andra relativa registreringshinder som eventuellt har åberopats vid invändningsenheten, även om invändningsenheten har avslagit eller inte prövat dem.⁸⁹

Förstainstansrätten fann vidare att den omständigheten att en part, vilken yrkat ogiltigförklaring av en överklagandenämnds beslut att godta en invändning mot registrering av det sökta varumärket, vid överklagandenämnden inte har bestritt att de motstående varumärkenalikt varandra inte på något sätt innebär att harmoniseringsbyrån inte skall pröva huruvida dessa varumärken liknar varandra eller är identiska. Denna omständighet medför inte heller att nämnda part fråntas rätten att inom ramen för de rättsliga och faktiska omständigheterna i tvisten vid överklagandenämnden ifrågasätta överklagandenämndens bedömning i detta avseende.⁹⁰

c) Förhållandet mellan absoluta och relativa registreringshinder

I domen i målet *Ekabe International mot harmoniseringsbyrån – Ebro Puleva (OMEGA3)*⁹¹ slog förstainstansrätten fast att om harmoniseringsbyrån i ett invändningsförfarande finner att

⁸⁷ Förstainstansrättens dom av den 12 december 2007 i mål [T-86/05](#), K & L Ruppert Stiftung mot harmoniseringsbyrån – Lopes de Almeida Cunha m.fl. (CORPO livre).

⁸⁸ Förstainstansrättens dom av den 21 november 2007 i mål [T-111/06](#), Wesergold Getränkeindustrie mot harmoniseringsbyrån – Lidl Stiftung (VITAL FIT).

⁸⁹ Domen i målet VIPS (ovan fotnot 76).

⁹⁰ Förstainstansrättens dom av den 18 oktober 2007 i mål [T-425/03](#), AMS mot harmoniseringsbyrån – American Medical Systems (AMS Advanced Medical Services) (överklagad till domstolen under målnummer C-565/07 P).

⁹¹ Förstainstansrättens dom av den 18 oktober 2007 i mål [T-28/05](#).

den gemensamma dominerande beståndsdel i de båda varumärkena saknar särskiljningsförmåga, skall denna på nytt ta upp förfarandet för granskning av det sökta varumärket och avslå ansökan om registrering av nämnda varumärke på grund av det absoluta registreringshindret. I det aktuella fallet ogillades därför talan med motiveringen att sökanden inte hade något legitimt intresse av att få ett beslut om avslag på registreringsansökan på grund av ett relativt registreringshinder ogiltigförklarat, eftersom ogiltigförklaringen endast kunde leda till att harmoniseringsbyrån fattade ett nytt beslut om avslag på registreringsansökan, denna gång på grund av ett absolut registreringshinder.

d) Möjligheten att begränsa förteckningen över de varor som avses i registreringsansökan

Under referensperioden utvecklades den rättspraxis enligt vilken en sökande har rätt att begränsa förteckningen över de varor som avses i registreringsansökan under förutsättning att förklaringen kan tolkas så, att sökanden inte längre yrkar ogiltigförklaring av avslagsbeslutet i den del avslaget avser de varor som sökanden sedermera har uteslutit.⁹² Förstainstansrätten fann nämligen vid två tillfällen att de begärda begränsningarna inte kunde godtas. I det ena fallet befanns en begäran om att begränsa en registreringsansökan som ursprungligen avsåg mikrofoner till att enbart avse "studiomikrofoner och tillhörande delar" kunna ändra tvistens föremål, eftersom den innebar en ändring av den omsättningskrets som överklagandenämnden hade beaktat vid sin bedömning.⁹³ I det andra fallet ansågs en begränsning som inte innebar att en eller flera varor togs bort från förteckningen, utan att samtliga angivna varors avsedda användning ändrades, kunna påverka den prövning av gemenskapsvarumärket som gjordes av harmoniseringsbyrån.⁹⁴

Tillgång till handlingar

I tre domar som meddelades under år 2007 och som rör förordning nr 1049/2001⁹⁵ fastställde förstainstansrätten räckvidden av vissa undantag från principen om öppenhet som har införts i nämnda förordning i syfte att skydda det allmänna samhällsintresset i fråga om internationella förbindelser och gemenskapens finansiella, monetära eller ekonomiska politik, den enskildes privatliv och integritet, rättsliga förfaranden och syftet med utredningar.

⁹² Förstainstansrättens dom av den 5 mars 2003 i mål [T-194/01](#), Unilever mot harmoniseringsbyrån (äggformad tablett), REG 2003, s. II-383, punkt 13.

⁹³ Domen i målet *Formen på ett mikrofonhuvud* (ovan fotnot 72).

⁹⁴ Förstainstansrättens dom av den 20 november 2007 i mål [T-458/05](#), Tegometall International mot harmoniseringsbyrån – Wuppermann (TEK).

⁹⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 av den 30 maj 2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (EGT L 145, s. 43). Förstainstansrättens dom av den 25 april 2007 i mål [T-264/04](#), WWF European Policy Programme mot rådet, av den 12 september 2007 i mål [T-36/04](#), API mot kommissionen (överklagad till domstolen under målnummer C-514/07 P), och av den 8 november 2007 i mål [T-194/04](#), Bavarian Lager mot kommissionen.

Beträffande det första av dessa undantag, vilket återfinns i artikel 4.1 a tredje och fjärde strecksatserna i förordning nr 1049/2001, fastställdes i domen i målet *WWF European Policy Programme mot rådet* att rådet hade rätt att neka en sökande tillgång till en handling som en institution hade upprättat för internt bruk och som rörde en ministerkonferens som Världshandelsorganisationen hade hållit i Cancun i september 2003. Det fastställdes nämligen att det fanns en rimligt förutsägbar och en icke rent hypotetisk risk för att förhandlingsutrymmet för gemenskapen och dess medlemsstater skulle påverkas om handlingen lämnades ut.

I domen i målet *Bavarian Lager mot kommissionen* fastställde förstainstansrätten räckvidden av det undantag från rätten till tillgång till handlingar som syftar till att skydda den enskildes privatliv och integritet (artikel 4.1 b i förordning nr 1049/2001). Förstainstansrätten klargjorde förhållandet mellan förordning nr 1049/2001, som syftar till att säkerställa en så stor insyn som möjligt i myndigheters beslutsförfarande, och förordning nr 45/2001,⁹⁶ som syftar till att säkerställa skyddet för den enskildes privatliv och integritet vid behandlingen av personuppgifter. Förstainstansrätten, som hade att ta ställning till huruvida kommissionen hade rätt att neka ett företag tillgång till ett protokoll med namn på personer som deltagit i ett sammanträde som hållits några år tidigare i ett fördragsbrottsförfarande, fastställde att ett utlämnande av nämnda personuppgifter visserligen skulle betraktas som "behandling av uppgifter" i den mening som avses i förordning nr 45/2001, men tillade att sådan behandling var tillåten, då den krävdes för att iakttäta den skyldighet till offentlighetsförhållande som föreskrivs i förordning nr 1049/2001.

Enligt förordning nr 1049/2001 är den som ansöker om att få ut en handling inte skyldig att motivera sin ansökan. Skyldigheten i förordning nr 45/2001 att bevisa att det är nödvändigt att personuppgifterna överförs är enligt förstainstansrätten därför inte tillämplig. Skyddet för personuppgifter säkerställs ändå med hänsyn till att det enligt förordning nr 1049/2001 är möjligt att neka tillgång till en handling när ett utlämnande skulle undergräva skyddet för den enskildes privatliv och integritet. Efter det att det hade erinrats om att det inte finns något principiellt skäl att utesluta yrkes- och affärsverksamhet från begreppet privatliv, fastställde förstainstansrätten att ett utlämnande av namn på personer som hade närvarat vid ett av kommissionen anordnat sammanträde inte innebar att dessa personers privatliv kom i fråga. Dessa personer hade nämligen under sammanträdet gett uttryck för åsikter som hystes av de organisationer som de företrädde och inte sina egna åsikter. Namn på deltagare kunde därför lämnas ut, utan föregående samtycke från berörda personer.

Beträffande det undantag från principen om öppenhet som syftar till att skydda rättsliga förfaranden (artikel 4.2 andra strecksatsen i förordning nr 1049/2001) bidrog domen i det ovannämnda målet *API mot kommissionen* till att utveckla rättspraxis angående rätten till tillgång till institutionernas inlagor i förfaranden vid gemenskapsdomstolarna.

Association de la presse internationale hade väckt talan vid förstainstansrätten mot kommissionens beslut att neka den förstnämnde tillgång till vissa handlingar i flera mål

⁹⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 2001, s. 1).

vid domstolen och förstainstansrätten. Förstainstansrätten erinrade först om att kommissionen var skyldig att konkret granska innehållet i varje handling som begärs ut. Kommissionen kunde därför inte hypotetiskt utgå ifrån att samtliga yttranden som hade ingetts i de mål i vilka den var part automatiskt och fullt ut omfattades av undantaget i fråga. Möjligheten att avstå från att granska innehållet i de handlingar som begärs ut gäller bara när det är uppenbart att det åberopade undantaget omfattar handlingarnas hela innehåll. Förstainstansrätten fastställde i det avseendet att eftersom kommissionen skall kunna försvara sitt ställningstagande helt utan påtryckningar utifrån, har den rätt att, fram till förhandlingen, neka tillgång till sina yttranden utan att faktiskt granska innehållet i dessa yttranden. Sedan förhandling hållits måste kommissionen däremot företa en konkret granskning av varje handling som begärs ut.

Beträffande avslag på ansökningar om tillgång till yttranden i mål som redan har avslutats, anser förstainstansrätten att undantaget med avseende på rättsliga förfaranden inte kan åberopas i den mån innehållet i dessa yttranden redan hade återgetts i den förhandlingsrapport som diskuterats under förhandlingen och upprepats i domen.

Förstainstansrätten tog även ställning till räckvidden av det undantag från principen om öppenhet som skall skydda syftet med utredningar (artikel 4.2 tredje strecksatsen i förordning nr 1049/2001) och fastställde att detta undantag inte innebär att kommissionen får neka allmänheten tillgång till handlingar i ett fördragsbrottsförfarande fram till dess att den berörda medlemsstaten rättar sig efter den dom vari dess brott mot gemenskapsrätten konstaterats.

Detta undantag förtydligas ytterligare i domen i det ovannämnda målet *Bavarian Lager mot kommissionen*. Förstainstansrätten konstaterade där att även om behovet av att bevara anonymiteten hos de personer som lämnar upplysningar till kommissionen om eventuella åsidosättanden av gemenskapsrätten utgör ett berättigat syfte som kan motivera att kommissionen inte ger fullständig eller ens delvis tillgång till vissa handlingar, kan inte kommissionen uttala sig hypotetiskt om den skada som ett utlämnande av de begärda uppgifterna skulle kunna innebära för dess utredning. Kommissionen är tvärtom skyldig att styrka att ett utlämnande av en handling som begärs ut flera år efter det att det fördragsbrottsförfarande i vilket uppgifterna sammanställts avslutats, konkret och faktiskt skulle äventyra syftet med dess utredning.

Gemensam jordbrukspolitik

Genom domen i målet *Ungern mot kommissionen*,⁹⁷ som avgjordes enligt förfarandet för skyndsam handläggning, ogiltigförklarade förstainstansrätten kommissionens förordning nr 1572/2006.⁹⁸ Genom denna förordning infördes ett nytt kvalitetskriterium avseende rymdvikt, som majs måste uppfylla för att behöriga nationella organ skall

⁹⁷ Förstainstansrättens dom av den 15 november 2007 i mål [T-310/06](#).

⁹⁸ Kommissionens förordning (EG) nr 1572/2006 av den 18 oktober 2006 om ändring av förordning (EG) nr 824/2000 om fastställande av förfarandet och villkoren för interventionsorganens övertagande av spannmål samt analysmetoderna för kvalitetsbestämning (EUT L 290, s. 29).

kunna godkänna den för intervention. Interventionsorganen köper in den majs som erbjuds dem och som skördats i gemenskapen, förutsatt att erbjudandena uppfyller de fastställda villkoren, särskilt när det gäller kvalitet och kvantitet. Införandet av rymdviktskriteriet var enligt förordningen motiverat med hänsyn till den nya situation som interventionssystemet hamnat i till följd av långtidslagringen av viss spannmål och dess effekter på produkternas kvalitet.

Förstainstansrätten fastställde att eftersom ett nytt kriterium avseende rymdvikt för majs infördes tolv dagar innan förordningen började gälla, det vill säga vid en tidpunkt då producenterna redan hade påbörjat sådden och då de inte längre kunde påverka rymdvikten hos skörden, påverkade de angripna bestämmelserna de berörda producenternas investeringar i den mån de innebar en grundläggande ändring av interventionsvillkoren för majs. Eftersom de berörda jordbrukarna inte i god tid hade underrättats om att ett nytt kriterium för rymdvikt hade införts, åsidosatte kommissionen deras berättigade förväntningar.

Vidare påpekade förstainstansrätten att det framgick av ordalydelsen i nämnda förordning att en skärpning av de befintliga kvalitetskriterierna var nödvändig för att göra interventionsprodukterna mindre sårbara med hänsyn till förstörelse och senare användning. Däremot framgick det inte uttryckligen av förordningen att syftet med införandet av rymdviktskriteriet även var att skärpa kvalitetskriterierna för majs. Med hänsyn till att kommissionens argument, enligt vilket rymdvikten är relevant för att bedöma kvaliteten på majs, eftersom den påverkar dess näringsvärde, inte hade styrkts av någon bevisning, utan till och med hade vederlagts av handlingar som kommissionen själv hade ingett till förstainstansrätten, och med hänsyn till att det inte ankom på förstainstansrätten att sätta sig i parternas ställe vid bevisföringen, kunde förstainstansrätten inte annat än slå fast att förordningen grundade sig på en uppenbart oriktig bedömning.

II. Skadeståndsmål

Förstainstansrättens behörighet

Förstainstansrätten meddelade detta år tre beslut⁹⁹ om fastställande av dess behörighet i skadeståndsmål.

Den omständigheten att artiklarna 235 EG och 288 EG ger gemenskapsdomstolarna exklusiv behörighet att pröva en talan om ersättning för en skada som kan tillskrivas gemenskaperna befriar inte gemenskapsdomstolen från skyldigheten att pröva vilken som är den faktiska naturen hos den talan som väckts vid den enbart på grund av att det påstås att gemenskapsinstitutionerna har gjort sig skyldiga till vållandet. I beslutet i målet *Sinara Handel mot rådet och kommissionen* fastställde förstainstansrätten att den saknade

⁹⁹ Förstainstansrättens beslut av den 5 februari 2007 i mål [T-91/05](#), *Sinara Handel mot rådet och kommissionen*, i de ovannämnda förenade målen *Commune de Champagne m.fl. mot rådet och kommissionen*, och av den 5 september 2007 i mål [T-295/05](#), *Document Security Systems mot ECB*.

behörighet att pröva en talan om ersättning för utebliven vinst motsvarande de antidumpningstullar, netto efter skatt, som hade betalats under den aktuella perioden. Denna skada skall i själva verket uteslutande anses följa av betalningen av det belopp för vilket sökanden var betalningsskyldig med avseende på antidumpningstullar, vilket innebär att talan i själva verket utgörs av en ansökan om återbetalning av nämnda tullar. Endast de nationella domstolarna är behöriga att pröva en sådan talan.

I beslutet i målet *Document Security Systems mot ECB* föranleddes förstainstansrätten att klargöra sin behörighet att pröva gemenskapens skadeståndsansvar när det påstått rättsstridiga agerandet består i ett brott mot en nationell bestämmelse.

Sökanden, som påstod sig vara innehavare av ett europeiskt patent avseende skydd mot förfälskning av sedlar som hade godkänts i nio medlemsstater, ansåg att Europeiska centralbanken (nedan kallad ECB) hade inkräktat på de rättigheter som tillerkänns innehavaren av patentet. Sökanden yrkade att förstainstansrätten skulle fastställa att ECB hade åsidosatt sökandens rättigheter enligt det omtvistade patentet och förplikta ECB att utge skadestånd för åsidosättandet av nämnda rättigheter. Förstainstansrätten fastställde att enligt Konventionen om meddelande av europeiska patent har ett europeiskt patent samma rättsverkan som ett nationellt patent i varje land, och intrång i ett europeiskt patent skall bedömas enligt nationell lag. Förstainstansrätten kom därför fram till att sökanden hade anklagat ECB för att ha gjort sig skyldig till intrång i nio nationella patent, vilket det inte ankommer på gemenskapsdomstolarna utan de nationella domstolarna att pröva.

Det ankommer visserligen på förstainstansrätten att pröva skadeståndsyrkanden, men talan ogillades ändå då den helt saknade rättslig grund. Intrånget hade nämligen inte fastställts av behöriga nationella domstolar. Förstainstansrätten tillade att preskriptionstiden för en talan om utomobligatoriskt skadeståndsansvar för gemenskapen inte kan börja löpa förrän vid den tidpunkt då de behöriga nationella domstolarna har slagit fast att det föreligger ett intrång.

I domen i det ovannämnda målet *Commune de Champagne m.fl. mot rådet och kommissionen* underströk förstainstansrätten att de skadliga effekter som ett internationellt avtal mellan gemenskapen och Schweiziska edsförbundet påstods ha för sökandena på schweiziskt territorium endast berodde på den omständigheten att Schweiziska edsförbundet, genom att självt besluta att ratificera avtalet, hade samtyckt till att vara bundet av avtalet och åtagit sig att vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att förpliktelserna enligt avtalet fullgjordes. Följaktligen kunde den skada som sökandena riskerade att åsamkas på schweiziskt territorium med anledning av de åtgärder som de schweiziska myndigheterna vidtog för att genomföra avtalet inte tillskrivas gemenskapen. Förstainstansrätten var följaktligen inte behörig att pröva en talan om ersättning för sådan skada.

Materiella villkor

Enligt fast rättspraxis angående skadeståndsskyldighet för gemenskapen för skador som enskilda har lidit till följd av en gemenskapsinstitutions eller ett gemenskapsorgans överträdelse av gemenskapsrätten föreligger det en rätt till skadestånd då tre förutsättningar är uppfyllda, nämligen att den rättsregel som har överträtts har till syfte att ge enskilda

rättigheter, att överträdelsen är tillräckligt klar och, slutligen, att det finns ett direkt orsakssamband mellan åsidosättandet av den skyldighet som åligger den som har antagit rättsakten och den skada som de drabbade personerna har lidit.¹⁰⁰

1. Begreppet rättsregel som ger enskilda rättigheter

I domen i målet *Citymo mot kommissionen*¹⁰¹ fastställde förstainstansrätten att i samband med förhandlingar som syftar till att avtal skall ingås mellan en gemenskapsinstitution och en anbudsgivare inom ramen för en offentlig upphandling utgör iakttagandet av principen om tro och heder och förbudet mot rättsmissbruk regler som innebär att enskilda tillerkänns rättigheter. Även om det framgår av artikel 101 första stycket i förordning nr 1605/2002¹⁰² att den förhandlande myndigheten förfogar över ett stort utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller att avstå från att ingå avtal och följaktligen avbryta de avtalsförhandlingar som inletts, ansågs kommissionen ändå på ett tillräckligt klart sätt ha åsidosatt principen om tro och heder och missbrukat sin rätt enligt denna förordning att avstå från att ingå det upphandlade avtalet genom att i två månader fortsätta förhandlingar som den visste var dömda att misslyckas. Förstainstansrätten ansåg därför att kommissionen, genom att inte omedelbart underrätta sökanden om sitt beslut att avstå från att ingå avtalet, frantog sökanden en faktisk möjlighet att hyra ut fastigheten till tredje man under en tid av två månader.

Beträffande bestämmelser som kommissionen har åsidosatt i samband med de ekonomiska bedömningar den gör när den kontrollerar koncentrationer fastställde förstainstansrätten, i domen i målet *Schneider Electric mot kommissionen*,¹⁰³ att även om vissa principer och bestämmelser som ligger till grund för bedömningar av konkurrensen är av sådan art att de ger rättigheter till enskilda kan inte alla normer i primär- eller sekundärrätten eller i rättspraxis som kommissionen har att iaktta vid sina ekonomiska bedömningar anses vara av sådan art. Förstainstansrätten uttalade sig emellertid inte i det fallet om karaktären hos den påstått åsidosatta bestämmelsen, utan nöjde sig med att konstatera att åsidosättandet inte, i sig, kunde ha orsakat den påstådda skadan.

Beträffande frågan huruvida rätten till försvar hade åsidosatts med hänsyn till att kommissionen, i sitt meddelande om invändningar, inte hade upplyst sökanden om att den, om den inte vidtog vissa rättelser, inte kunde uppnå ett beslut genom vilket transaktionen förklarades förenlig, erinrade förstainstansrätten om att meddelandet om invändningar är av särskild vikt och fastställde att såväl betydelsen av de ekonomiska intressen och de industriella konsekvenser som är förknippade med en företagskoncentration av gemenskapsbetydelse som de omfattande kontrollmedel som kommissionen förfogar över för att säkerställa konkurrensen inom den gemensamma marknaden skall

¹⁰⁰ Domstolens dom av den 5 mars 1996 i de förenade målen C-46/93 och C-48/93, *Brasserie du pêcheur och Factortame* (REG 1996, s. I-1029).

¹⁰¹ Förstainstansrättens dom av den 8 maj 2007 i mål [T-271/04](#).

¹⁰² Rådets förordning (EG, Euratom) nr 1605/2002 av den 25 juni 2002 med budgetförordning för Europeiska gemenskapernas allmänna budget (EGT L 248, s. 1).

¹⁰³ Förstainstansrättens dom av den 11 juli 2007 i mål [T-351/03](#).

beaktas. Av detta drogs slutsatsen att sökanden hade gjort gällande ett åsidosättande av en rättsregel som syftade till att ge enskilda rättigheter.

I domen i målet *Fédération des industries condimentaires de France m.fl. mot kommissionen*¹⁰⁴ ansåg förstainstansrätten däremot att artiklarna 211 EG och 133 EG i egenskap av bestämmelser om domstols behörighet var av institutionell art och således inte utgjorde rättsregler som ger enskilda rättigheter.

2. Tillräckligt klar överträdelse

Det har skett en betydande utveckling av begreppet tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som innebär att enskilda tillerkänns rättigheter avseende kontroll av företagskoncentrationer, genom domen i det ovannämnda målet *Schneider Electric mot kommissionen*.

Förstainstansrätten hade, i en första dom,¹⁰⁵ ogiltigförklarat kommissionens beslut att förklara en koncentration mellan Schneider och Legrand oförenlig med den gemensamma marknaden. Schneider väckte därför talan om skadestånd i syfte att få ersättning för den skada bolaget hade åsamkats till följd av rättsstridigheten i nämnda beslut.

Förstainstansrätten medgav att en hämmande effekt, som är oförenlig med det allmänna gemenskapsintresset, skulle kunna uppkomma om begreppet klar överträdelse av gemenskapsrätten ansågs innefatta samtliga fel eller misstag som visserligen är av en viss allvarlighetsgrad, men som inte till sin natur eller omfattning avviker från det normala handlandet hos en institution som är satt att övervaka tillämpningen av konkurrensreglerna, vilka är komplexa och svåra samt föremål för ett betydande tolkningsutrymme. Förstainstansrätten kom efter en avvägning av de intressen som förelåg fram till att en bristande uppfyllelse av en rättslig förpliktelse som kan förklaras genom de objektiva begränsningar som vilar på institutionen och dess företrädare genom de bestämmelser som gäller för kontroll av företagskoncentrationer inte kan anses utgöra en tillräckligt klar överträdelse. Däremot kan en skada som följer av att institutionen uppträder på ett sätt som uppenbart strider mot en rättsregel och allvarligt skadar tredje mans intressen, och som varken kan förklaras eller ursäktas av de begränsningar som objektivt följer av dess normala verksamhet, innebära ett sådant åsidosättande.

Beträffande bristerna i den ekonomiska bedömningen framhöll förstainstansrätten att det skall beaktas att en sådan bedömning i allmänhet är, såväl faktamässigt som vid den bedömning som görs utifrån hur dessa fakta beskrivs, intellektuellt komplex och svår och i vilken det, med hänsyn till de korta frister som åvilar institutionen, kan insmyga sig vissa brister. Allvarliga brister i dokumentation eller logik behöver under dessa förhållanden inte alltid utgöra tillräckliga omständigheter för att gemenskapen skall bli skadeståndsskyldig.

¹⁰⁴ Förstainstansrättens dom av den 11 juli 2007 i mål T-90/03.

¹⁰⁵ Förstainstansrättens dom av den 22 oktober 2002 i mål T-310/01, *Schneider Electric mot kommissionen* (REG 2002, s. II-4071).

Beträffande åsidosättandet av rätten till försvar fastställde förstainstansrätten att det utgör ett uppenbart och allvarligt åsidosättande från kommissionens sida att i meddelandet om invändningar inte ha lämnat en upplysning som är av väsentlig betydelse för beslutsdelen i beslutet om oförenlighet. Detta åsidosättande av rätten till försvar kan varken rättfärdigas eller förklaras av de särskilda påfrestningar som kommissionens tjänstemän objektivt sett är utsatta för.

3. Orsakssamband och medvållande till skada

Förstainstansrätten fastställde i domen i det ovannämnda målet *Schneider Electric mot kommissionen* att bedömningen av huruvida det föreligger ett orsakssamband skall ske genom en jämförelse mellan den situation som uppstått för berörd tredje man till följd av vållandet och den situation som skulle ha uppstått för denne om institutionen hade iakttagit gällande rätt. När vållandet återfinns i ett beslut att inte bevilja tillstånd kan det inte presumeras att sökanden, om det påvisade felet inte hade begåtts, med nödvändighet skulle ha beviljats nämnda tillstånd.

Förstainstansrätten konstaterade i det aktuella målet att även om det inte hade förelegat någon rätt till ett beslut att förklara koncentrationen förenlig med den gemensamma marknaden, skulle sökanden förvisso ha haft en verklig möjlighet att erhålla ett positivt beslut. Det kan nämligen inte uteslutas att sökanden genom sina förslag till avyttring hade kunnat kräva att kommissionen förklarade koncentrationen förenlig med den gemensamma marknaden, vid äventyr att annars göra sig skyldig till en felaktig bedömning. Förstainstansrätten ansåg emellertid att värderingen av de förändrade ekonomiska parametrar som med nödvändighet skulle ha följt på ett eventuellt beslut om förenlighet är alltför osäker för att på ett rimligt sätt kunna jämföras med den situation som följt av beslutet om oförenlighet. Förverkligandet av denna möjlighet är således förbundet med alltför slumpartade omständigheter för att kunna kvantifieras på ett övertygande sätt, varför det inte föreligger ett tillräckligt starkt orsakssamband mellan den begångna rättsstridigheten och avsaknaden av ett eventuellt beslut om att koncentrationen var förenlig med den gemensamma marknaden.

Däremot ansåg förstainstansrätten att det förelåg ett sådant orsakssamband mellan den begångna rättsstridigheten och två typer av skador, nämligen dels de kostnader som bolaget hade haft för att delta i det återupptagna förfarandet för kontroll av koncentrationen efter domen om ogiltigförklaring, dels det lägre överlåtelsepris som sökanden tvingades godta från den som förvärvade tillgångarna i Legrand för att kunna skjuta upp genomförandet av denna överlåtelse till en sådan tidpunkt att de mål som då pågick vid gemenskapsdomstolarna inte skulle förlora sitt föremål innan de hade avgjorts. På nyssnämnda punkt underströk förstainstansrätten att det var till följd av att beslutet om oförenlighet innehöll två rättsstridigheter, som för sökanden kunde förefalla uppenbara, som sökanden i det legitima syftet att söka få till stånd ett lagenligt beslut avseende koncentrationens förenlighet med den gemensamma marknaden hade tvingats flytta fram tidpunkten för det faktiska genomförandet av överlåtelsen av Legrand och medge förvärvaren en nedsättning av överlåtelsepriset, jämfört med det pris som denne skulle ha erhållit i en situation där det hade skett en bindande försäljning och där det inte hade

funnits ett beslut om oförenlighet som redan från början föreföll vara behäftat med två uppenbara rättsstridigheter.

Domen illustrerar slutligen den verkan som sökandens handlande har för bedömningen av huruvida det föreligger en ersättningsgill skada enligt den rättspraxis enligt vilken en sökande som är medvållande till den skada han åsamkats inte kan begära ersättning för den del av skadan som han själv är orsak till.¹⁰⁶ Mot denna bakgrund och med hänvisning till omfattningen av den genomförda fusionen och den märkbara förstärkning av den ekonomiska styrkan som den skulle medföra för de två dominerande aktörerna på den aktuella marknaden kunde sökanden inte ha varit omedveten om att den genomförda fusionen i vart fall riskerade att skapa eller förstärka en dominerande ställning på en väsentlig del av den gemensamma marknaden, och att den därför skulle förbjudas av kommissionen, förpliktade förstainstansrätten kommissionen att inte ersätta mer än två tredjedelar av den skada som sökanden lidit till följd av nedsättningen av överlåtelsepriset för Legrand.

III. Överklagande

Personaldomstolen inledde sin dömande verksamhet den 12 december 2005 och hittills har 37 mål överklagats till förstainstansrätten, varav 27 år 2007. Under året avgjordes sju av målen,¹⁰⁷ varav ett genom en dom i vilken det angripna beslutet ogiltigförklarades.

I denna dom, som meddelades i målet *Europaparlamentet mot Eistrup*, ogiltigförklarade förstainstansrätten det beslut¹⁰⁸ genom vilket personaldomstolen hade ogillat en av parlamentet framställd invändning om rättegångshinder med motiveringen att den ansökan genom vilken talan hade anhängiggjorts inte var egenhändigt undertecknad av den advokat som företrädde sökanden i första instans, utan i stället var försedd med en stämpel som återgav advokatens namnteckning. Förstainstansrätten fastställde att, såsom gemenskapsprocessrätten ser ut i dag, är den egenhändiga underskriften av partens advokat på originalexemplaret av ansökan genom vilken talan anhängiggörs det enda sättet att säkerställa att det är en person som är behörig att företräda parten inför gemenskapsdomstolarna som har iklätt sig ansvaret för att företa en sådan handling och för innehållet i ansökan.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Domstolens dom av den 7 november 1985 i mål 145/83, *Adams mot kommissionen* (REG 1985, s. 3539; svensk specialutgåva, volym 8, s. 327).

¹⁰⁷ Förstainstanrättens dom av den 23 maj 2007 i mål [T-233/06 P](#), *Europaparlamentet mot Eistrup*, av den 5 juli 2007 i mål [T-247/06 P](#), *Sanchez Ferriz mot kommissionen*, och av den 12 september 2007 i mål [T-20/07 P](#), *kommissionen mot Chatzioannidou*, förstainstansrättens beslut av den 12 juni 2007 i mål [T-69/07 P](#), *kommissionen mot André*, av den 9 juli 2007 i mål [T-415/06 P](#), *De Smedt mot kommissionen*, av den 12 juli 2007 i mål [T-252/06 P](#), *Beau mot kommissionen*, och av den 14 december 2007 i mål [T-311/07 P](#), *Nijs mot revisionsrätten*.

¹⁰⁸ Personaldomstolens beslut av den 13 juli 2006 i mål F-102/05, *Eistrup mot Europaparlamentet*.

¹⁰⁹ Se även i det avseendet förstainstansrättens beslut av den 17 januari 2007 i mål [T-129/06](#), *Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret och Akar mot kommissionen*.

IV. Ansökan om interimistiska åtgärder

Det inkom under detta år 34 ansökningar om interimistiska åtgärder till förstainstansrätten, vilket innebär en klar ökning jämfört med det antal ansökningar (25) som ingavs år 2006. Under år 2007 avgjorde förstainstansrätten 41 mål, jämfört med 24 under år 2006. Förstainstansrätten biföll fyra ansökningar om interimistiska åtgärder i besluten i målen *IMS mot kommissionen*, *Du Pont de Nemours (France) m.fl. mot kommissionen*, *Frankrike mot kommissionen* och *Donnici mot parlamentet*.¹¹⁰

I det ovannämnda målet *IMS mot kommissionen* begärde sökanden uppskov med verkställigheten av kommissionens positiva yttrande över ett beslut att förbjuda användning av vissa maskiner, som de franska myndigheterna hade anmält till kommissionen med stöd av direktiv 98/37.¹¹¹

Ordföranden medgav att åtgärden vid ett första påseende (*fumus boni juris*) framstod som faktiskt och rättsligt befogad med hänvisning bland annat till att de maskiner som sökanden hade tillverkat vid ett första påseende borde anses uppfylla bestämmelserna i direktiv 98/37, eftersom det franska beslutet hade upphävts av Conseil d'État utan annan åtgärd från de behöriga myndigheternas sida. Vad kravet på skyndsamhet beträffar ansåg ordföranden att verkställigheten av det angripna yttrandet kunde äventyra sökandens existens. Sökanden var nämligen ett litet företag med stora bankkulder, vars tillverkning var begränsad och specialiserad. Det betonades att kravet på skyndsamhet måste beaktas i än högre grad som de faktiska och rättsliga argument som sökanden hade lagt fram framstod som särskilt befogade. Vid en avvägning av föreliggande intressen ansåg ordföranden att eftersom det hade tagit kommissionen mer än fem år att anta sitt yttrande, skulle ett uppskov med verkställigheten av detsamma inte äventyra arbetstagarnas hälsa och säkerhet.

I domen i det ovannämnda målet *Donnici mot parlamentet* prövades en begäran om uppskov med verkställigheten av parlamentets beslut att, i strid med det beslut som Consiglio di Stato fattat i sista instans och genom vilket Beniamino Donnici mandat fastställdes, ogiltigförklara Beniamino Donnici mandat i Europaparlamentet till förmån för Achille Occhetto.

Den domare som var behörig att besluta om interimistiska åtgärder ansåg att villkoret avseende *fumus boni juris* var uppfyllt, eftersom det som sökanden hade anfört om att parlamentet saknade behörighet att fatta det angripna beslutet föreföll vara befogad och

¹¹⁰ Beslut av förstainstansrättens ordförande av den 7 juni 2007 i mål [T-346/06 R](#), *IMS mot kommissionen*, av den 19 juli 2007 i mål [T-31/07 R](#), *Du Pont de Nemours (France) m.fl. mot kommissionen*, av den 28 september 2007 i mål [T-257/07 R](#), *Frankrike mot kommissionen*, och av den 15 november 2007 i mål [T-215/07 R](#) *Donnici mot parlamentet* (beslutet överklagat till domstolen under målnummer C-512/07 P (R)). Det skall tilläggas att genom beslut av den 24 januari 2007 i mål [T-366/00 R](#), *Scott mot kommissionen*, biföll ordföranden utan hörande av motparten (*inaudita altera parte*) en ansökan om uppskov med verkställigheten av ett beslut om återkrav av statligt stöd innan den, genom beslut av den 30 mars 2007, fastställde att det inte längre fanns någon anledning att pröva målet då förstainstansrätten den 29 mars 2007 hade ogiltigförklarat det angripna beslutet i målet rörande huvudsaken.

¹¹¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/37/EG av den 22 juni 1998 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om maskiner (EGT L 207, s. 1).

kunde inte avfärdas utan en mer ingående prövning, vilket det ankommer på den domare som skall pröva målet i sak att göra. Vad gäller kravet på skyndsamhet ansåg ordföranden att den skada som sökanden lidit skulle, för det fall den domare som skall pröva målet i sak ogiltigförklarar det angripna beslutet, bli irreparabel med hänsyn till att han berövas sin ställning som ledamot i Europaparlamentet. När det gäller intresseavvägningen fanns det anledning att även beakta Achille Occhettos intresse av att det angripna beslutet verkställdes, vilket skulle innebära att han kunde fortsätta att utöva sitt mandat. I denna situation, där det föreligger jämvikt mellan intressena hos sökanden och Achille Occhetto ansåg ordföranden att Republiken Italiens intresse av att Europaparlamentet iakttar dess vallagstiftning samt det faktum att de faktiska och rättsliga argument som lagts fram framstod som så befogade att *fumus boni juris* kunde fastställas var avgörande. Ordföranden biföll därför begäran om uppskov.

Till följd av nya vetenskapliga kunskaper på området ändrade kommissionen den gemenskapsrättsliga lagstiftningen avseende *transmissibel spongiform encefalopati* (TSE) genom att år 2007 anta bestämmelser om uppmjukning av gällande hälsoskyddsåtgärder. I domen i målet *Frankrike mot kommissionen* begärde sökanden uppskov med verkställigheten av dessa bestämmelser med hänvisning till att de stred mot försiktighetsprincipen.

Med avseende på kravet på *fumus boni juris* ansåg domaren att detta var uppfyllt då det faktiskt förelåg vetenskaplig osäkerhet kring tillförlitligheten hos de tester som föreskrevs i de nya bestämmelserna. Kravet på skyndsamhet ansågs också uppfyllt eftersom de angripna bestämmelserna var ägnade att öka risken för att djur smittade med TSE skulle levereras som livsmedel. Beträffande intresseavvägningen påpekade domaren att de krav som är förknippade med skyddet för folkhälsan måste ges företräde framför ekonomiska intressen och biföll därför begäran om uppskov med verkställigheten.

I domen i det ovannämnda målet *Du Pont de Nemours (France) m.fl. mot kommissionen*, som rörde kontrollen av växtskyddsmedel enligt direktiv 91/414,¹¹² hade ordföranden att avgöra fem ansökningar om uppskov med verkställigheten av beslut genom vilka kommissionen hade begränsat eller reducerat godkännanden för utsläppande av vissa produkter på den gemensamma marknaden. Ordföranden biföll begäran om uppskov med avseende på användningen av flusilazol.

Beträffande *fumus boni juris* fastställdes att grunderna under vilka det gjordes gällande att direktiv 91/414 och försiktighetsprincipen hade åsidosatts vid ett första påseende inte framstod som helt obefogade. Kravet på skyndsamhet ansågs också vara uppfyllt. Eftersom det förelåg en risk för att sökanden oåterkalleligen skulle kunna förlora marknadsandelar, ansåg förstainstansrätten att skadans allvar, med hänsyn till omständigheterna i målet, inte enbart kunde beräknas utifrån värdet på den affärsverksamhet med vilken marknadsandelarna realiserades och förlusten av detta värde för hela företagsgruppen, utan hänsyn skulle tas till att sökanden hade funnits på marknaden i över 20 år, att de innehade godkännanden för att saluföra flusilazol inom många användningsområden i flera medlemsstater och att deras produkter hade ett anseende på marknaden som på ett

¹¹² Rådets direktiv 91/414/EEG av den 15 juli 1991 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden (EGT L 230, s. 1; svensk specialutgåva, område 13, volym 20, s. 236).

icke obetydligt sätt skulle kunna påverkas negativt av ett förbud mot flusilazol. Med hänsyn bland annat till det förhållandet att sökandena hade nöjt sig med att kräva att en situation som förelegat i många år skulle upprätthållas och till jordbrukarnas intresse av att få tillgång till den enda produkt som var effektiv mot vissa sjukdomar, ledde en intresseavvägning till att ansökan bifölls.

I besluten i målen *Cheminova m.fl. mot kommissionen*,¹¹³ *FMC Chemical m.fl. mot kommissionen*¹¹⁴ och *Dow AgroSciences m.fl. mot kommissionen*¹¹⁵ lämnades de fyra ansökningarna om uppskov med verkställigheten av beslut om förbud mot att saluföra vissa substanser utan bifall med hänvisning till att kravet på skyndsamhet inte var uppfyllt. Den skada som dessa beslut riskerade att åsamka sökandena var nämligen inte tillräckligt allvarlig, eftersom den motsvarade mindre än en procent av deras årsomsättning. Ordföranden tillade i det avseendet att denna procentandel i själva verket var lägre eftersom det saknades anledning att beakta skador som åberopats av parter i målet om interimistiska åtgärder vars ansökningar om ogiltigförklaring i målet angående huvudsaken uppenbarligen inte kunde tas upp till sakprövning, det vill säga företag som saluför produkten och som inte är personligen berörda av det angripna beslutet.

¹¹³ Beslut av förstainstansrättens ordförande av den 4 december 2007 i mål [T-326/07 R](#).

¹¹⁴ Beslut av förstainstansrättens ordförande av den 11 december 2007 i de förenade målen [T-349/07 R](#) och [T-350/07 R](#).

¹¹⁵ Beslut av förstainstansrättens ordförande av den 17 december 2007 i mål [T-367/07 R](#), *Dow AgroSciences m.fl. mot kommissionen*.

